Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрин 21-һэ гарана | № 184 (13898) | 1972 оной августын 6, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ТҮРҮҮ ХҮНЭЙ ҮГЭ

...ОГООН ...АЛНУУД ...РЯАЛНА

...да уулын хормойгоор, үргэн уужам талаар ...ан түмэр замаар хүсэтэ локомотивууд ...айлдана. Тэдэнэй сахилгаан түргэн гүйдэл-...гайхамшаг хүсэнһөө шэрэм рельснүүд до-..., аян замай һүртэ аялга зэдэлүүлнэ. Мү-...үеын локомотивуудые жолоодохо гээшэ ...тон харюусалгатай, хүндэтэйшье ажал бо-...бшуу. Залинта аадар дундуур, һалхн ...анай уляан соогууршье 3300 тонно ашаа ...эн локомотивууд бишыхашье һаатаха ёһо-...Юуб гэхэдэ, арадай ажахыда шухала хэ-... ашаан саг болзор соогоо хэрэглэгшэдтээ ... ушартай ха юм. Манай Буряад ороной ...адан СССР-эй 50 жэлэй ойе ажалай бэ-...дээр угтаха гэһэн һайн һайхан зорилгодонь ...шье, түмэр замшад, хубитаяа оруулхые ...нообди.

...лэй үедэ «Буряад үнэн» газетын хууда-...эрэ түрүү хүнүүд, ажал хэрэг, саашанхи ...зорилгонуудтухайгаа хөөрэхэ мүртөө, ...эри дээрэ үшөөл дайралдадаг дутуу ... юумэнүүдые яажа усадхаха тухай бо-...лдог, һаналаа хубаалдадаг болоһониинь ...һайшаалтай байна даа. Түрүүшүүлэй үгэ ...улан, түмэр замшадай ажал хэрэг тухай ...э хүсэлтэйб.

...эйшье мэдэхээр, һүүлэй хэдэхэн жэл соо ... замшадай хүдэлмэридэ ехэхэн хубилалта-...болоо. 60-аад онуудта манай локомотивна ...ой машинистнүүд паровозоор лэ ашаа шэ-...бэлэйл. Станци бүхэндэ нилээд зогсожо, ...үүрһэ абаха. Час соо оройдоол 40—42 ме-...зай гаталжа, 1200 тонно ашаа шэрэхэ. Му-... электровозууд 3 мянган тонно ашаа даана ... Паровозууд Улаан-Үдэһөө Мысовая стан-...рэтэрхи зайе 4 час 20 минута соо гатаһ-...ань, электровозууд энэ замда оройдоол 2 ...э минута саг гаргадаг байха юм. Инмэ ...й, хурдан гүйдэлтэй локомотивуудые бү-...хэтэйгээр ашаглахын тула ехэхэн анхарал ...дана.

...ай депогой машинистнүүд сүүдхэдээ 1000 ...ой зайе гаталдаг болохын тула мү-... захаланхай. Энэ хэрэгтэ имагтал маши-...үүд оролдохо бэшэ, харин станциин де-...нүүд, диспетчернүүд тон харюусалгатай-...алдаа хандажа, локомотив бүхэнэй урда ... харгы нээхэ ёһотой болоно бшуу. Би-... Петровскиі заводой түмэр замай станци ...ехэ... һаатадаг байнабди. Улаан-Үдэһөө ...эрэжэ ошоходош, тус станциин харгы хо-...алгатай байха. Тиигэжэ локомотивуудай ...ынь аалидхаха гү, үгышье һаа, тус стан-...цар ашаатай локомотивуудаа зогсоохо ...нэгэнтэ бэшэ дайралдадаг. Электровозуу-...эгэ минута соо зогсооходо, 100 киловатт-...айн гал мини галдагдадаг гэжэ мэдэхэ хэ-... Тиигэхэдээ бидэнэр энэ станциин дежур-...дай, диспетчернүүдэй гэмээр ехэхэн са-...ин һалгаадаг, гүрэндэ ехэ хохидол үзүүл-...набди. Инмэ дутуу дунда ябадалнууд ло-...вуудые сүүдхэдээ 1000 модоной зайда ...э хэрэгтэмнай ехэхэн һаад хэнэ гээшэ. ...е һүүлэй үедэ манай олохон машинист-... 1000 модоной зайн хилэ дабанхай. Үдэр ...й ошохо тума тэдэнэй тоо олошорно. Эр-...машинистнүүд Б. Дылгыров, В. Дунаев, ..., А. Строев гэгшэд сүүдхэдээ мян-... дээшэ модоной харгые дабадаг болоо.

...эр баян дүй дүршэлтэй, үндэр мэргэ-...й хүдэлмэришэд гээшэ ааб даа. Жэшээл-... Борис Сыренович Дылгыров Улаан-Үдын ...одорожно техникум дүүргээд, машини-...уһалагшаар хүдэлһэн. Һүбэлгэн ухаатай, ...ха дуратай залуу хүбүүндэ электровоз ...дохыень найдаһан юм. Нүхэдэйнгөө най-...ь эрхим ажалаар харюулха гэжэ Борис ...дог. Тэрэ электровозуудые түргэнөөр ...ка, арадай ажахыда хэрэгтэй оньһон тү-...ануудые, трактор, машинануудые хэрэг-...э саг болзор соонь хүргэһэн лэ байдаг. ... мүнөө институтда заочноор һурана. ...овозуудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын ...бидэндэ инженерно-техническэ мэргэжэл ...а хэрэгтэй болодог. Тиимэһээ манай де-... олонхи машинистнүүд үдэшэндөө һурал-... Мүнөө депогоймнай 70 хүдэлмэришэд ин-...та, 43 хүн техникумдэ һурадаг байха юм. ...үнөө Эрхүүгэй Ждановай нэрэмжэтэ уни-...тэ һуража байнхайб. Улаан-Үдын Же-...орожно техникум дүүргэд, түрүүшээр ...ар, удаань машинистын туһалагшаар-...дэлһэн хүм. Паровоз, тепловоз, электро-... жолоодохо мэргэжэлнүүдые шудаланхайб. ... жэл соо түмэр замда хүдэлжэ олоһон ...ршэлнн мүнөө ехэл ашатай туһатай байна ... һанагшаб.

... нэгэн электровоз жолоодохонь бараг ...һанадаг. Сэбэр самса дээрэ галстук ... ябахадамнай, тиигэжэшье һанажа болоо. ...эй машинистнүүдэй ажалые паровозуудые ...огшодой ажалтай жэшэхээр бэшэ юм ааб ...тэбэшье бидэнэй харюусалга бүри ехэ ...ой гэжэ хэлэмээр. Нэгэдэхеэр, локомоти-... түргэнөөр ябана, олон вагонуудые ... Хахад модоной зайда һунаһан состав ...охо гээшэмнай тиимэ амархан хэрэг бэшэ ...дэхэ хэрэгтэй. Вагон бүхэнние һайса ..., хараха бологдоно. Дутагдалнуудыень ...гүйгөөр аян замда гараа һаа, аюулшье ...жо магадгүй. Һаяшаг манай залуу ма-... Эйдеман элһэ абангүйгөөр аян замда га-... байха юм. Локомотивынь ута дабаа арай ...ан гэжэ дабаа, мөөрнүүдынь мини эрьел-...нилээд һаатаа. Теэд ганса машинист

Эйдеманэй локомотив һаатаһан бэшэ, тэрэнэй хойно ябаһан локомотивууд мүн лэ ябадалаа аалидхаха ушартай болоо ха юм. Машинистын ажалда жэжэ юумэн гэжэ байдаггүй бшуу. Энээнние залуу машинист Эйдеман тиигэхэдэл һайн ойлгоһон байхал.

Һүүлэй үедэ машинистнүүдэй ажал яһала хүнгэн, амаршье болоо. Машинистнүүд радиогоор станциин дежурнатай хөөрэлдэхэ аргатай Аян замда гарахын урда амарха тусгаар таһаг бии болонхой. Эндэ халуун сай шанагдадаг.

Ажалдаа ерэхэһээ урда «хатуу харые» балгаһан заримашуул ажалһаа һэегүй намнагдадаг. Сэхыень хэлэхэдэ, ажалай журам эбдэхэ ушар хаа яахана дайралдана. Машинистын туһалагша С. Черепанов гэгшэ һаяшаг халамгайшаг ажалдаа ерээ. Тэрэнние гэртэнь эльгээһэн байна. С. Черепанов машинистын туһалагшаар хүдэлхэ эрхэеэ хаһагданхай. Тэрэ мүнөө хамһабарин хүдэлмэридэ табигданхай. Ганса нэгэ машинистын ажалай журам эбдэһэнһээ уламжалан бүхы депогой ашаглалгын цехтэ ямар ехэ хохидол хэгдэнэ гээшэб? Черепановай түлөө ондоо хүнние бэдэрхэ бологдоо. Тиигэжэ урдань бүридхэгдэһэн бригаданууд хубилгагдаха ушартай болоо ха юм. Амаржа үрдеэгүй хүн дахяад ажалдаа дуудагдана. Локомотив саг болзор соогоо станцнһаа гарангүй һаатана.

Манай хүдэлмэридэ бэшэшье олон дутагдалнууд бии. Жэшээлхэдэ, машинистын туһалагшанар ходол һэлгэгдэжэ байдаг. Депогон хүтэлбэрнлэгшэд энэ асуудалда анхаралаа хандуулха ёһотой.

Машинистнүүд үдэшэ орой, үглөө эртэшье ажалдаа дуудагдадаг байха юм. Теэд зарим машинистнүүднай, тэдэнэй туһалагшад Үдын урда бэедэ, Загорск посёлогто ажаһуудаг байха юм. Тэдэнэр ябагаар ажалдаа ерэхэ ушартай болодог. «Машинистнүүдые ажалдань машинаар зөөхэ» гэһэн министерствын тогтоол бии юм. Теэд машинистнүүд мүнөөшье болотор ажалдаа ябагаар ябажа байһаар. Энэ мэтын дутуу дунда юумэнүүдые усадхабал, машинистнүүднай сүүдхэ соо 1000 модоной зайда ашаа шэрэхэ арга боломжотой гээд һанагшаб. Энээн тухай профсоюзай, партийна суглаан дээрэ хэлэһэншье хүм.

Би наймадахи жэлээ түмэр замда хүдэлнэб. Энэ хугасаада туйлаһан амжалтаяа саашадань арьбадхаха гэжэ эрмэлзэдэгшьеб. Һүүлэй үедэ манай деподо һайн бэлэдхэлтэй залуу машинистнүүд олон болоо. Энэнь тон лэ һайшаалтай юм. бэзэ. Эдэнэр оньһон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадана. Жэшээлхэдэ, залуу машинист Борис Дылгыров байгша оной түрүүшын хахад жэл соо 46700 киловатт-час зайн галай хүсэ арьбалаа. Би 28800 киловатт-час зайн галай хүсэ арьбалааб. Бүхы дээрээ манай ашаглалгын цехэй машинистнүүд 9 миллион 329 мянган киловатт-час зайн галай хүсэ арьбалаа. Энэ жэшээ бидэнэй бүри ехэ амжалта туйлажа шадахыемнай гэршэлнэ.

СССР-эй 50 жэлэй ойе тэмдэглэхэмнай гээшэ. Энэ ехэ һайндэртэ түмэр замшад мүн лэ өөрынгөө бэлэг бэлдэжэ байнхай. Түүхэтэ һайндэрэй урдахана бидэнэр, түмэр замшад, өөһэдынгөө заншалта һайндэрые тэмдэглэхэмнай. Бидэнэр энэ һайндэрөө ажалай бэлэгүүдтэйгээр угтажа байһандаа урматайбди.

В. ЭРДЫНЕЕВ,
Улаан-Үдын локомотивна депогой машинист, коммунис ажалай ударник.

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Министрнүүдэй Соведтэ ба Облпрофсоведтэ

Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн гаргаха гурим ба энэ мүрысөөндэ илагшадые урмашуулха хэмжээнүүд тухай

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе эрхимээр угтахын түлөө социалис мүрысөөн республикын предприятинуудта, колхоз, совхозуудта, эмхи зургаануудта үргэнөөр дэлгэрээ гэжэ КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай областной Совет ехэ хангалтатайгаар тэмдэглэнэ.

1972 оной гүрэнэй түсэбтэ даалгабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ, КПСС-эй XXIV съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ республикын ажалшад үүсхэл оролдолгоёо зорюулна. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абтаһан социалис уялганууд олохон предприятинуудта, колхоз, совхозуудта, эмхи зургаануудта амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ.

КПСС-эй обкомой бюро. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай областной Совет тогтообо:

Гайхамшагта энэ ойн баярай хүндэлэлдэ республика дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эгээл эрхим үрэ дүн туйлаһан предприятинуудай, колхоз, совхозуудай, организацинууд ба эмхи зургаануудай цехүүд болон бригадануудай коллективүүдые шагнахын тулада КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй болон профсоюзуудай областной Соведэй ойн баярай Хүндэлэлэй грамота бии болгохо.

1972 оной гүрэнэй түсэбтэ даалгабаринуудай болон абаһан социалис уялгануудай ямараар дүүргэгдэхэ байһые хараадаа абалсан. 1972 оной 10 һарын турша соо түсэбүүдэй дүүргэлтын дүнгүүдээр министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, КПСС-эй райкомуудай, райгүйсэдкомууд болон профсоюзуудай тус тус обкомуудай хэһэн зууршалгаар ойн баярай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаха гэжэ тогтоохо.

ҮБҺЭНЭЙ ГУРИЛ—МАЛАЙ ШЭМЭТЭЙ ТЭЖЭЭЛ

НОГООНОЙ ГУРИЛ БЭЛЭДХЭНЭ

Хяагтын аймагай Хүдэриин совхозой хүдэлмэрилэгшэд тэжээл бэлэдхэлгэдэ анхаралаа ехээр хандуулжа, богонихон болзор соо энэ ажалые дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай.

Тус совхозой 2-дохи отделениин Баян-Булаг тосхоной баруун захада үбһэнэй гурил үйлэдбэрилдэг АМВ-0,4 түхэлэй томо агрегат июль һарын 19-һөө 2 халаанда хүдэлнэ. Эндэ 6 хүнһөө бүридэһэн тусхай бригада эмхидхэгдэнхэй. Тус коллективые үнинэй дүршэлтэй тээрмэшэн Гомбожап Будажапович Очиров тэлбэрилнэ. Энэ бригадада МТЗ түхэлэй 2 ба ДТ-75 түхэлэй 1 трактор, тракторай 1 косилка болон бусад үбһэ хуряалгын зэр зэмсэгүүд даалгагданхай. Эдэнэрэй хүсөөр бүхыдөө 20 тонно шахуу ногооной гурил үйлэдбэрилэгдөө. Тус бригадын хүдэлмэрилэгшэд халаахай, модоной набша намаа, горох ба овёосой холисоһоо иимэ шэмэтэй тэжээл бэлэдхэнэ.

Энэ коллективтэ ажалша бэрхэ хүдэлмэрилэгшэд олон. Илангаяа косилкашан Николай Банеев, тракторист Николай Сунгарапов, хүдэлмэришэд Мария Цыдыпова, Цырен-Дулма Аюшеева гэгшэд эрхим һайнаар хүдэлжэ байнхай.

В. БАИНОВ.

Хандалын отделенидэ («Шергинский» совхоз) 800 дүрбэлжэн метр газарта 432 тонно сенаж дарагдажа дууһаад байна. Эндэ табан үдэрэй туршада үглөөнэй наранһаа үдэшын боро хараан болотор 50 хүн, 50 гаран тракторнууд хабаадалсаа. Хоёр тракторист—Геннадий Горновской, Иннокентий Бусовиков үдэр һунигүй ээлжээлээд, тракторaар сенаж гэшхэжэ гараа.

Быково тосхондо хүрэжэ ерэхэдэ, аяар холоһоо машинын хунхинөөн дуулдана. Эндэмнай хоёр «АВМ-04» суг хүдэлнэ. Тус агрегат хоёр халаанда хүдэлхэ зуураа, 68—70 центнер ногооной гурилэ тээрмэдэн гаргана Механигууд Михаил Балдаков Павел Быков хоёр олон жэлдэ ажаллажа, дүй дүршэлтэй болоһоор үнинэй.

Эндэ нэгэ халаанда 8 хүн ажаллана. Тэдэнэй дунда машинист Николай Степин, хүдэлмэришэн Анна Глызина, ухибүүдэй дунда Анна Костылева гэгшэд социалис мүрысөөндэ илангаяа шалгарна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Ногооной гурил бэлэн болгогдоод, амһарта руу хэгдэнэ; 2. Үнинэй механик Михаил Балдаков ажал дээрээ.

Кабанскын аймаг. С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

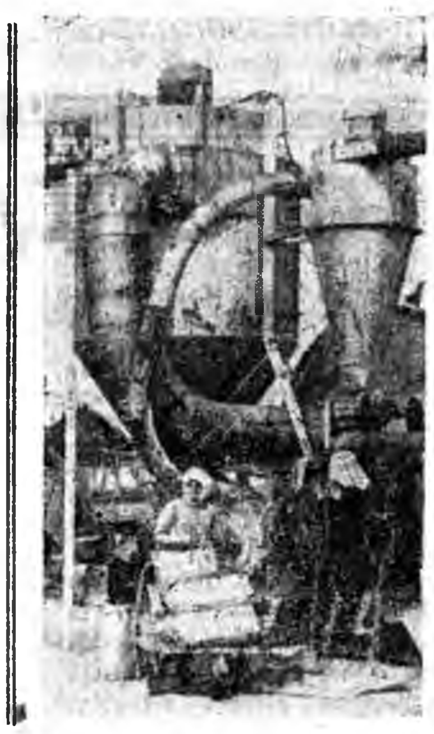
ДААБАРЯА ҮЛҮҮЛЭН

Саянанай совхозой морин косилкашад Н. В. Бобков, Е. И. Томилов хоёр жэл бүри үбһэ хуряалгын үедэ хоюулан мүрысэдэг заншалтай юм. Байгша оной хабарһаа эхилжэ эдэ хоёр косилкануудаа заһабарилжа, үбһэшэдэй бариха зэр зэмсэгүүдые түхеэрһэн, бэлдэһэн байна. Тиигээд лэ үбһэ хуряалгын эхилхэтэй адли үноохи машинистнүүднай үбһэ сабшаха үдэр бүриингөө даабарие үлүүлжэ, бэе бэеэ ахихын тула ана мана оролдоно.

Һаяхан үбһэшэдэй долоон хоногой ажалай дүнгүүдые согсолходо, Николай Васильевич Бобков аяар 25 гектар сабшажа, түрүүлжэ гараба. Тэрэнэй мүрысэгшэ Егор Иванович Томилов энэ хугасаа соо 23 гектар сабшажа, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Тиигэжэ үдэр соо 3,2 гектар сабшаха нормоёо 4.5 гектарта хүргэһэн байба.

И. ФЕДОРОВ.

Түнхэнэй аймаг.

Габшагай басагад

Мэнэ һаяхан манай колхозой үбһэшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй июль һарын һүүлшын арбан үдэрэй дүн гаргагдаа.

Энэ үедэ ажахы дотороо бултанһаа ехэ үбһэ сабшажа, хуряажа абаад, Ц-Д. Токуренов, Б. Д. Халудоров гэгшэдэй даадаг звенонууд тон адлихан үрэ дүн туйлаһан байжа, нэгэдэхи һуури хубаалдаба. Тэдэнэр колхозой правлениин, парткомой дамжуулгын Улаан тугхануудта, мүнгэн шанда хүртөө.

Жэшээлхэдэ, нүхэр Токуреновэй звено гансахан һүүлэй **хоёр үдэр соо 23 һүри үбһэ соможо,** ажахы дотороо үзэгдөөгүй ехэ үрэ дүн туйлаба.

Колхознай августын 3-най мэдээгээр 7 мянга шахуу центнер үбһэ сомоод байна. Харин нёдондо энэ үедэ оройдоол 200 центнер хүрэхэгүй үбһэ һүрилөөд байгаа һэмди.

А. ХОЛБОЕВ,
Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой главна экономист.

Баясамаар дүнгүүд

Һүүлэй үдэрнүүдтэ хура бороогүй байжа, Хүрбын совхозой үбһэшэд 1800 центнер үбһэ һайн шанартайгаар хуряажа, шарга дээрэ һүрилбэ.

Жэбхээһэн гэжэ газарта хүдэлжэ байһан Владимир Иванович Кожевниковэй звено энэ хугасаа соо 350 центнер үбһэ соможо шалгараа. Тиихэдэ Доржи Базарович Ракшаевай звено 300 центнер үбһэ бэлэдхэһэн байна.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ бүхыдөө 15 звено хүдэлнэ. Совхозой партийна организаци звено бүхэндэ политинформаторнуудые томилонхой юм. Тэдэнэр табан үдэртэ нэгэ удаа һонирхолтой лекци уншажа, мүрысөөнэйнь дүнгүүдые согсолон, олондо дуулгадаг байна.

В. ЛАЙДАПОВ.

Хоринн аймаг.

ЭНЭ ТАСС ҺОНИН

Нүхэр Л. И. Брежнев нүхэр Г. Гусагтай уулзаба

...й ЦК-гай Генеральна ... нүхэр Л. И. Брежнев ...амаржа байһан КПЧ-гай ...неральна секретарь нү-...Гусагтай августын 4-дэ ...өөһэдынгөө оронуудта ... ба социалис байгуулал-...а тухай, КПСС-эй XXIV ... ба КПЧ-гай XIV съез-...шийдбэринүүдэй ёһоор, Со-...Союзай болон Чехослова-...алтын мүнөө үеын, мүн ...сагай түсэбүүд тухай нү-...И. Брежнев, Г. Гусак ...бэе бэедээ мэдээсэһэн бай-...йна ба гүрэнэй асуудалнуудаар совет-чехословак харилсаануудые улам саашадань хүгжөөлгэтэй холбоотой гол шухала асуудалнууд энэ һанамжаяа абалсалгын үедэ дэлгэрэнгыгээр хаража үзэгдөө. Хоёр талын холбоо барисаа хүгжөөхэ, мүн уласхоорондын оршондо зүбшөөлсэһэн ябуулгануудые бэелүүлхэ талаар саашадаа үргэн ехэ харилсаа холбоотой байха тушаа хоёр партиин бэлэн байһаниинь дахин батадхан гэршэлэгдээ.

Энэ хөөрэлдөөн хараа бодолой тон адли байһан, үнэн зүрхэнэй ба аха дүүгэй хани барисаанай оршон байдалда үнгэрөө.

КПСС-эй ЦК-да

КПСС-эй ЦК-да министрнүүдэй, түбэй эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй, союзна республикануудай компартинуудай ЦК-гай, КПСС-эй крайкомууд ба обкомуудай секретарьнарай зүблөөн августын 4-дэ болобо. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй промышленностине ба микробиологиин промышленностиие хүгжөөхэ талаар КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Зүблөөнэй хүдэлмэридэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. Т. Новиков, КПСС-эй ЦК-гай, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай, СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Д. Ф. Устинов зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ.

Августын 6—түмэр замшадай бүхэсоюзна үдэр

ОРОНОЙ ТРАНСПОРТЫН ҺУДАЛ

Орон доторхи ашаануудай дүрбэнэй гурбан хубинь мүнөөдэр түмэр харгыгаар шэрэгдэнэ. Балтиин далайн эрьеһээ Номгон далай хүрэтэр туйлай ехэ транспортна һудал һунанхай юм.

Түмэр замшадай бүхэсоюзна үдэрэй урда тээ Зам харилсаанай министрэй нэгэдэхи орлогшо Н. А. Гундобиндо ТАСС-ай корреспондент хандаһан байна. Тиихэдээ табан жэлэй түсэбые булад харгынуудай хүдэлмэрилэгшэд ямараар дүүргэжэ байнаб, түмэр замай транспорт саашадаа ямар гол шэглэлнүүдээр хүгжэхэб гэжэ хөөрэжэ үгэхыень гуйһан байгаа.

«1971—1975 онуудта түмэр замай транспортые хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй абаһан тогтоолой ёһоор, шэнэ замуудые, хоёрдохи харгынуудые, автоматическа блокировкын түхеэрэлгэнүүдые ба диспетчерскэ централизацие ашаглалгада оруулха талаар үргэн ехэ хараа түсэб дүүргэгдэжэ байна. Ашаануудые эгээл ехээр шэрэдэг түмэр замууд электрын элшэ хүсэндэ оруулагдана. 1975 он хүрэтэр түмэр харгынуудаар ашаа шэрэлгые, тухайлхада, 22 процентээр ехэдхэхэ гэжэ хараалагдана.

Түмэр замай транспортын хүдэлмэриин хэмжээнэй ургалта, урда тээхи табан жэлнүүдэйхидэл мэтэ, хүдэлдэг хүнүүдэй тооe олошоруулангүйгөөр туйлагдаха байна. Технологическа хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха, автомат зэмсэгээр бүтээхэ, техническэ хэрэгсэлнүүдэй ашаглалгые ашаг үрэ ехэтэй болгохо, материальна арга нөөсэнүүдые алмаха гээшэ энэ зорилгые шиидхэхэ гол харааа шэглэлнүүд мүн болоно.

«Социалис мүрысөө саашадаа улам һайнаар эмхидхэхэ тухай». «Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлэдхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолнууд түмэр замшадай дунда политическэ болон ажалай горитой ехэ дэбжэлтэ үүсхээ.

Шэнэ табан жэлдэ энэ һалбариин ажалшадай һуудал байдалай материальна болон соёлой хэмжээе дээшэлүүлхэ зам дээрэ үшөө нэгэ алхам хэгдээ гэжэ Н. А. Гундобин онсолон тэмдэглээ. Бага ба дунда зэргын салин хүлһэ абадаг хүдэлмэрилэгшэдэй, нэн түрүүн олон хүн зоной ажалладаг мэргэжэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэн, тухайлхада, 20 процентээр дээшэлээ.

Үнгэрһэн жэл хахадай турша соо булад харгынууд дээрэ болоһон ехэнүүд ба баясама хубилалтанууд хадаа хүнүүдые, мүн ашаа шэрэлгын табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ байха гэжэ найдуулна.

УЛАМ ЭРШЭТЭЙ

Ажахы дотороо эгээн түрүүлэн үбһэ хуряалгаяа эхилһэн нэгэдэхи отделениин Назар Яковлевич Петровой хүтэлбэрилдэг оньһожоруулагдамал звено нарата үдэрнүүдтэ һаадгүй ажаллажа, 250 гектар сабшаһан, 600 гаран центнер үбһэ һүрилжэ абаһан байна.

Тус звено тракторта тоһоогдоһон «КВН-2,1» түхэлэй дүрбэн косилкатай, һүри сомохо, бухал асарха түхеэрэлгэнүүдтэй юм. Трактористнууд Баир Галсанов, Бато Дамбиев, Бадматар Будаев, Михаил Цыремпилов гэгшэд үбһэ сабшаха үдэрэйнгөө даабари ходо дүүргэнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ сабшалан дээрэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри улам эршэтэйгээр ябуулагдана.

Х. ОЧИРОВ.

Бэшүүрэй совхоз.

МҮНӨӨДЭР — ТҮМЭР ЗАМШАДАЙ ҺАЙНДЭР

Манай Эхэ орон дэлхэй дээрэ эгээл хүгжэнги, эгээл ута түмэр замтай юм гэжэ мэдээжэ ааб даа. Ороной зүг бүхэн тээшэ оло мянган километртэ hунаhан түмэр замаар арадай ажахыда шухала хэрэгтэй ашаа шэрэhэн локомотивууд үдэр hуни илгадгүй гүйлдэжэ байдаг. Түмэр харгын «hудалай» сохисын секунда соошье зогсоошоо hаань, арадай ажахыда тон ехэ хохидол ушарха жэшээтэй.

Юhэдэхи табан жэл соо урданайхиhаа 22 процентээр ехэ ашаа шэрэдэг болохо гэhэн зорилго табигданхай. Манай түрэл Коммунис парти түмэр замшадай урда иимэ ехэ хараа зорилгонуудые табиба ха юм. Энэ түсэб хэр бэелүүлэгдэнэ хаб гэжэ Улаан-Үдын локомотивна депогой ажал хэрэгүүдэй жэшээ дээрэhээ хараад үзэе.

Амжалтатаяа арьбадханабди

Манай депогой машинистнүүд юhэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабари болзорhоо урид дүүргээ бэлэй. Байгша оной нэгэдэхи кварталай даабари үлүүлэн дүүргэhэнэйнгээ түлөө СССР-эй Зам харилсаанай министерствын дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар абаа hэн. Долоо hара соо ашаа шэрэхэ даабари 7 процентээр үлүүлэн дүүргэгдээ. Локомотивуудай ашаа шэрэлгые 11 процентээр дээшэлүүлээбди. Ашаа шэрэлгын үнэ сэнгые 9 процентээр хямдаруулhан байнабди. Энэ үрэ дүнгүүдые хараад үзэхэдэ, машинистнүүд яhала hайнаар худэлөө гээд тэмдэглэмээр.

Машинистнүүднай hүүлэй жэлнүүдтэ 300 километртэ ашаа шэрэдэг бэлэй. Станциин дежурнанууд, диспетчернүүд, инженерно-техническэ худэлмэрилэгшэд hайса тооложо, шэнжэлжэ үзэхэдөө, локомотивуудые сүүдхэдээ 1000 километртэ гүйлгэжэ болохо арга боломжо бии гэжэ тодорхойлоо. Энээн тухай машинистнүүдшье бодомжолhон байха. Тиигэжэ мүнөө олохон машинистнүүднай сүүдхэдээ мянганhаа дээшэ километртэ ашаа шэрэдэг болоо. Эрхим машинистнүүд В. А. Часовников, А. А. Верещагин, А. Я. Емцев, Л. И. Жамьянов, А. А. Строев гэгшэд электровозуудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадана. Эдэнэрые ажалай эрхим залуушад гээшэ гэжэ сэхэ хэлэмээр. Иимэ урагшаа hанаатай, ажалша бэрхэ зон манай деподо олон. Һүүлэй үедэ машинистнүүднай локомотивуудайнгаа гүйдэлые дунда зэргээр 7 километрээр түргэн болгоо. Арадай ажахыда абаашагдаха ашаан саг болзор соогоо хэрэглэгшэдтээ хүргэгдэнэ.

«Булад хүлэгүүдэй» гүйдэлые түргэдхэхэ хэрэгтэ заhабарилагшад ехэхэн хубитаяа оруулдаг. Электроаппаратна цехэй слесарьнүүд hайн шанартайгаар локомотивуудые заhабарилдаг болонхой. Мастер И. С. Лесник, Л. А. Каблуков гэгшэдэй даадаг участогуудай худэлмэришэд ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг дээрэhээ түмэр замшадта ехэхэн туhа хүргэдэг. Эдэнэй гараар заhабарилагдаhан локомотивууд машинистнүүдэй эрхим сэгнэлтэдэ хүртэдэг.

Түмэр замшадай худэлмэри яhала оньhожоруулагдана, шэнэ хүсэтэ локомотивууд бүтээгдэнэ. Жэшээлхэдэ, манай деподо «ВЛ-80 К» түхэлэй шэнэ электровозууд бии болонхой. Энэмнай дэлхэй дээрэ эгээл хүсэтэй электровоз гэжэ тоологдодог. Нэгэ доро 4 мянган тонно ашаа шэрэхэ шадалтай юм. Тепловоздо орходоо хоёр дахин ехэ хүсэтэй болоно бшуу. Иимэ ехэ хүсэтэй локомотивуудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гээшэ шухалын шухала зорилго мүн.

Һүүлэй үедэ деподомнай ехэхэн хубилалта болоо. Юуб гэхэдэ, электровозуудай түмэр замда гараhанhаа уламжалан, худэлмэришэднай мэргэжэл шадабаря дээшэлүүлхэ ушартай болоо. Кочегарнуудай, котельщигүүдэй, паравозуудай котельнэнүүдые сэбэрлэгшэдэй хүндэ хүшэр ажал огто үгы хэгдээ. Мүнөө дунда hургуули, техникум дүүргэhэн хүнүүд хүсэтэ локомотивуудые жолоодоно. Үндэр мэргэжэлтэй, дүй дүршэлтэй худэлмэришэд амжалта түйлаhан лэ байдаг шуу.

Манай депогой түмэр замшад юhэдэхи табан жэлэйнгээ даабари 1975 оной ноябриин 7-до дүүргэхээр шиидэнхэй. Энэ зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлхын тула габшагай шангаар хүдэлжэ, ашаа шэрэхэ hара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Бидэнэр түмэр замшадайнгаа hайндэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтажа байнабди. Энэ тон hайн гээшэ. Түйлаhан амжалтатаяа бүри арьбадхаха гээшэ бултанаймнай зорилго мүн.

Н. КУЗНЕЦОВ,
Улаан-Үдын локомотивна депогой паркомой секретарь.

ЭБТЭЙ АЖАЛАЙ ҮРЭ ҺАЙН

Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин худэлмэришэд ехэ ашаа шэрэхын тула оролдолго шадабаряа гаргана. Эдэнэр ашаа шэрэхэ хоног бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэдэг болонхой. Вагонуудай миин байха сагые багаа болгохын тула түмэр замай худэлмэришэд ехэхэн ажал худэлмэри ябуулна. Саг болзор соонь вагонуудhаа ашаа буулгаха, хооhорhон вагонуудта түргэнөөр ашаа ашаалха гэжэ худэлмэришэд эрмэлзэнэ.

Диспетчернүүдэй, станциин дежурнануудай худэлмэриhөө ехэхэн юумэн дулдыдадаг. Хэрбээ тэдэнэй ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандаад худэлөө hаа, ехэ юумэн бүтэхэ.

Түмэр замай диспетчернүүдэй уряагаар, локомотивна депогой машинистнүүд сүүдхэдээ 1000 модоной заида ашаа шэрэхээр мурысэжэ эхилээ. Локомотивуудые сүүдхэдээ 1000 модоной зайда гүйлгэхын тула ганса машинистнүүд оролдохо бэшэ, түмэр замай бүлтэ худэлмэришэд, промышленна предприятинуудай коллективуудшье хубитаяа оруулалсаха болоно ха юм. Сэхыень хэлэхэдэ, түмэр замай худэлмэридэ хабаатай хүн бүхэн, ажалдаа бүри харюусалгатайгаар хандаха ушартай болоно. Хэрбээ түмэр замшанай гү, али вагон харагшын ажалдаа хайша хэрэгээр хандаа hаань, локомотивуудые hаадгүйгээр ябуулхань бэрхэтэй. Локомотивуудай нобшо удаанаар ябаад байгаа hаань, вагонуудай миин байха сагынь улам дээшэлхэ болоно бшуу. Дутуу дунда ябадалнуудтай эрид шангаар тэмсэхэ гэлэн зорилготойгоор социалис уялга абтаа бэлэй.

Мүнөө хүн бүхэн үгэдөө эзэн байха ёhотой ха юм. Абаhан уялгаяа дүүргэжэ, хэлэhэн үгэдөө хүрэхын тула Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин худэлмэришэд, машинистнүүд яhала оролдоно. Ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ, оньhон техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха хэрэгтэнь партийна болон профсоюзай организацинууд худэлмэришэдтэ нилээд ехэ туhа хүргэнэ. Ханын газетэ гаргагдадаг байдаг. Тэндэ ажалай түрүүшүүдэй нэрэ бэшэгдэдэг. Мүн ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг худэлмэришэдые шүүмжэлhэн статьянуудые гаргадаг байна юм. Худэлмэришэн бүхэн хэн ямараар худэлhэб гэжэ hайн мэдэнэ, ажалай түрүүшүүдэй хойноо орохогүй гэжэ эрмэлзэнэ.

Шэнэ жэлэй эхинhээ мянгата тоо олошоржол байна. Сүүдхэдээ 1000 модоной зайда ашаа шэрэхэ гэлэмшэдэй ехэхэн түйлалта болоно. Түмэр замай худэлмэришэд, локомотивуудые жолоододог машинистнүүд үгэhэ hайнаар ойлгоод худэлөө hаа, тон ехэ юумэ хэжэ шадаха арга боломжотой. Локомотивуудай түргэнөөр ябадаг болоходо, вагонуудай миин байха саг хороогдоно. Байгша оной эхинhээ вагоной эрьесэ 4,3 часаар дээшэлээ. Локомотивуудай дунда зэргын гүйдэл 4 километрээр түргэн болоо.

Локомотивуудай гүйдэлые түргэдхэhэнэй ашаар лэ вагонуудай миин байха саг хороогдоно ха юм. Түмэр замшад ганса январь hара соо сүүдхэ бүриин даабаринhaa гадуур 1200 вагон нэмэжэ үгэhэн байна. Февраль, март hаранууд соо бүри ехэ амжалта түйлагдаа. Теэд түмэр замшад түйлаhанаараа hанаагаа заhана бэшэ. Саашадаа бүри эдэбхитэйгээр ажаллаха гэhэн зорилго урдаа табина.

Хүсэд усадхагдаагүй, дутуу дунда юумэнүүд үшөөл бии. Зарим ажахынуудай коллективүүд вагонуудые удаан саг соо барина. Иимэ ябадал түмэр замшадайшье дунда бии. Эдэнэр вагонуудта нобшо удаагаар ашаа ашаалжа гү, али буулгажа байхадаа гүрэндэ нилээд ехэ хохидол үзүүлнэ. Иимэ дутуу дунда ябадалнуудые усадхаха хэрэгтэй.

Улаан-Үдын станцида ерэhэн вагонуудай миин байха сагые хороохо талаар hүүлэй үедэ ехэхэн ажал хэгдэнэ. Республикын промышленна предприятинуудта ерэhэн ашаатай вагонуудые хашаа соонь оруулжа үгэхэ, тэндэhээ абаха тусгаар график зохёогдоо. Энэ график эбдэhэн зэмэтэйшүүл яла түлэхэ, хэhээгдэхэшье ёhотой. Шэнэ графигаар худэлжэ эхилхэдэ олохон юумэн эли тодо болоодхибо. Вагонуудhаа ашаа буулгаха хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандадаг, тэрэнние үни саг соо hаатуулдаг предприятинуудай коллективүүд элирүүлэгдээ. Вагонуудай миин байха сагые хороохо үшөө нэгэ арга боломжо олдобо ха юм.

Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллективэй гаргаhан шэнэ үүсхэлээр Сибириин түмэр замшад hонирхожо эхилээ. Һаяхан түмэр замай Красноярскын, Эрхүүгэй, Доодо-Үдын отделенинуудай түмэрлэгшэд айлшаар ерэжэ, манай худэлмэрилгын арга шэнэ танилсаба. Вагонуудай эрьесэ hайжаруулха талаар хэhэн худэлмэриинэнь эхэ hайшааха, коллективэйнгээ ажалда үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гээд хэлсэбэн байна.

Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин худэлмэришэд байгша оной түрүүшын хахад жэл соо ашаа шэрэхэ даабараа 2 процентээр үлүүлэн дүүргэбэн байна юм. Эдэнэр түмэр замшадайнгаа зандашта hайндэрые ажалай бэлэгүүдээр угтажа байнандаа урматайнууд.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдэ станциин машинистнүүд К. В. Дектярев, Ю. М. Филюков, И. С Гомзяков, А. И. Сальцев, И. И. Архипов гэгшэд hара бүриингөө даабарише сум дүүргэжэ коллектив соогоо онсо шалгарна. Депогой машинистнүүд байгша оной түрүүшын хахадта 10 миллион киловатт-час элшэ хүсэ алмаhан байна. Тус станциин түрүү машинистнүүд СССР-эй 50 жэлэй алдарта ойн hайндэрые ажалай ехэ амжалтаар угтахын тула дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялганүудые абанхай. Байгша ондо сүүдхын туршада электровозуудые 850 километртэ ябуулха гэhэн уялгатай байбал, мүнөө тэрэнээ 900 гаран километртэ хүргөөд байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарhaa): машинистнүүд К. В. Дектярев, Ю. М. Филюков, И. С. Гомзяков, А. И. Сальцев, И. И. Архипов.
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ [illegible]

ТҮМЭР ЗАМАЙ ТРАНСПОРТЫН ХУДЭЛМЭРИЛЭГШ[illegible] БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИД[illegible] ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХА[illegible]

Социалис мүрысөөндэ үйлэдбэриин үндэр үрэ дүн түйлаhанайнь түлөө иимэ хүнүүдые Буряадай АССР-эй Верховно Сведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Белкин Петр Ивановичые — Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын вагонно депогой газогагнууршан.

Бугай Анатолий Васильевичые — Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой модошо дархан.

Казаков Василий Яковлевичые — Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой слесарь.

Крутько Михаил Григорьевичые — Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой слесарь.

Мамаев Борис Сергеевичые — Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой токарь.

Марченко Анатолий Федоровичые — Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын локомотивна депогой слесарь.

Матвеев Иван Ивановичые — Зүүн Сибириин түмэр замай хэлхеэ холбооной Улаан-[illegible] станциин монтер.

Михалев Владимир [illegible]вичые — Зүүн Сибири[illegible] замай Гусиноозерскын [illegible] зам шалгагша.

Оширов Анисим Ник[illegible] — Улаан-Үдын Ленинэй [illegible] локомотив-вагон заhаба[illegible] водой цехэй начальник, [illegible] Ажалай Герой.

Петрова Мария Зах[illegible] Улаан-Үдын Ленинэй о[illegible] комотив-вагон заhабари[illegible] водой цехэй диспетчер.

Плесовский Алекса[illegible]левичые — Зүүн Сибир[illegible] замай Мысовойн энерг[illegible] дизелиин машинист.

Тапхасов Александр [illegible]товичые — Улаан-Үдын [illegible] орденто локомотив-вагон[illegible] рилгын заводой цехэй [illegible]

Цыренов Чимит Ба[illegible] — Зүүн Сибириин түм[illegible] Улаан-Үдын локомотив[illegible] машинист-инструктор.

Щербина Анна Федор[illegible] Зүүн Сибириин түм[illegible] Улаан-Үдэ станциин [illegible] стрелочник.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй През[illegible]
Түрүүлэгшэ Б. СЕМ[illegible]

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй През[illegible]
Секретарь К. МА[illegible]

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной августын 4.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ [illegible]

НҮХЭР П. И. БАРТАНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕР[illegible] СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМО[illegible] ШАГНАХА ТУХАЙ

Үни удаан саг соо ашатуhа ехэтэйгээр научна хүмүүжүүлгын ба ниитын худэлмэри хэжэ ябаhанайнь түлөө түрэhөөр 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан Буряадай гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай КПСС-эй түүхын [illegible] доцент, түүхын эрдэмэй [illegible] **Бартанов** Павел Иванов[illegible] Буряадай АССР-эй Верхо[illegible] дэй Президиумэй **Хүндэ[illegible]** мотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй През[illegible]
Түрүүлэгшэ В. СЕ[illegible]

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй През[illegible]
Секретарь К. МА[illegible]

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной августын 3.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

НҮХЭР Б. И. ПРОКОПЧИГЫЕ БУРЯАДАЙ АСС[illegible] ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭ[illegible] ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын хэлхеэ холбооной, радио-дамжуулга ба телевидениин эмхи зургаануудта үни удаан саг соо ашатуhа ехэтэйгээр худэлhэнэйнь түлөө түрэhөөр 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй телевидени [illegible] дамжуулгын Комитедэй [illegible] лецентрэй директор [illegible] Борис Ивановичые [illegible] АССР-эй Верховно Со[illegible] зидиумэй **Хүндэлэлэй** [illegible] шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Пре[illegible]
Түрүүлэгшэ Б. СЕМ[illegible]

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Пре[illegible]
Секретарь К. МА[illegible]

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной августын 4.

Үүсхэгшэд үгэдөө хэр хүрэ[illegible]

ОРОЛДОЛГОНЬ ДЭМЫ ХОСОРООГҮЙ

Сүлөөтэ hайхан Совет Социалис республикануудай Союзай тогтоогдоhоор 50 жэлэй болохоёо байhан ойе ажалай ехэ бэлэгээр угтахын түлөө бүгэдэ арадай худэлөөндэ оролсожо, манай «Дружба» колхозой малшад зунай бэлшээриин үедэ үхэр бүхэнэй шэгнүүрые 1000 граммhaa бага бэшээр нэмээхэ үүсхэл гаргаа hэн.

Тэрэ гэhэнhээ хойшо эгээл хоёр hара үнгэрөө гэхэ гү, али үхэр малай hайнаар атарлан бэлшэхэ, таргалха, өөхэ, мяхала зузааруулха сагайнь тэн хахад үнгэрбэ. Теэд мүрысөө үүсхэhэн манай малшад хэлэhэн үгэдөө хэр зэргэ хүрэжэ, абаhан уялгаяа ямараар дүүргэжэ байнаб гэжэ зарим тэды дүн гаргахаар болобо.

Хэнэйшье мэдэhээр, манай эндэхи нютагуудта үхэр малай хээрэ бэлшээхэ, талын ногоондо садаха, таргалха саг — зунай бэлшээриин үе богонихон гээшэ ааб даа. Тиимэhээ эгээл энээхэн үедэ малай адуулгые тон шадамараар эмхидхэжэ, үдэр, час, минута бүхэнние зүбөөр хэрэглэхэ, аргатайл hаань, үхэрнүүдые сүүдхэдээ удаан саг соо бэлшээхэ шухала болоно бшуу.

Эпээгээр юу хэлэхээ hананабши гэхэдэ, зунай сагта үхэр мал гээшэ хээрын ногоондо бэлшэжэ ябахадаа зүндөө таргалдаг, шэгнүүрээ ехээр нэмээдэг юм гэжэ заримашуулай hанадагынь тон буруу. Хүхэ ногооной үедэшье малай таргаласа адуулгашадай мэргэжэл шадабари, үнэн зүрхэнэй оролдолгоhоо ехэнхидээ дулдыдаха байна.

Дээшэлүүлэгдэhэн уялга абажа, республика дотороо мүрысөө үүсхэхэдөө, урдаа табиhан зорилгонойнгоо бэелүүлэгдэхэ тула шангаар хүдэлхэ хэрэгтэй гэжэ манай малшад hайн ойлгоо байна. Тиимэhээ тэдэнэй зунай бэлшээриин түрүүшын үдэрhөө ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандажа, хэээр хээрэйнхи оролдосотойгоор худэлөө.

[illegible] далдахын тула 300 гаран эрэ хашараг илгаабди. Өөдэ малые эгээл дүршэлтэй бэрхэ малшад Василий Бахманов, Владимир Зубарев, Семен Ландин гэгшэдтэ даалгажа, тон hайн ногоотой холын бэлшээридэ гаргаа бэлэйбди.

Июнь hарада эндэмнай hая наашадаа үзэгдөөгүй ган боложо, хээрын бэлшээриин, илангаяа добо газарай ногоон халсагай сагаан болоторoo хатаа. Холын малшадта бүришье бэрхэтэй байдал тохёолдоо. Хэды тиигэбэшье hаань, дүршэлтэй бэрхэ, оролдосотой үхэршэд малаа ой модон соогуур, гол горход, уhа нуурай захаар hайн ногоотой газарыень бэдэржэ адуулаа. Илангаяа шанга халуунда үдэрынь зохид газарта байлгажа амаруулаад, үдэшэ, үглөөнэй hэрюундэ, hүнииндөө адуулдаг байгаа.

Нигэжэ оролдоошонь дэмы хосороогүй. Июнь hарада гандуу бэрхэтэй, халуун, hоно батагатай байгаашье hаань, түрүү малшад Василий Бахманов, Владимир Зубарев, Семен Ландин гэгшэдэй хаража байhан үхэрнүүдэйнгөө тус бүриин шэгнүүрые сүүдхын дунда зэргээр 1000—1050 граммаар нэмээгээ hэн.

Июль hарада одоолшье үни нэй хүлеэhэн бороо орожо, бэлшээриин ногоон гансата hайжараа, малшье бүри түргэн таргалжа, шэгнүүрээ ехээр нэмээжэ эхилээ. Бүри hаяхан дүтэ шадарай, мүн холыншье гүүртэнүүдэй бүхы хашараг, буруу, тугалнууд шэгнэгдэжэ дүүрээд, июль hарын социалис мүрысоонэй дүн гаргагдаа. Эндэ үнинэй малшан Иван Андриянович Лапин эрхим үрэ дүн түйлажа шалгараа. Тэрэ июль hарада хаража байhан 153 үхэрэйнгөө тус бүриин шэгнүүрые 1052 граммаар нэмээhэн байба. Июнь hарада hайн үрэ дүн түйлаhан малшад Н. А. Новосёлов, В. И. Бахманов, А. В. Бузин гэгшэд мүнөө баhал хашараг бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын 1 килограммhaa дээшэ нэмээгээ. Малшад С. Е. Ландин, М. С. Беденников гэгшэд мүн лэ муу бэшэ үрэ дүн түйлаба.

Үхэрнүүдээ hайнаар таргалуулжа, шэгнүүрыень ехээр нэмээhэн хүнүүд ажалай гол болон нэмэлтэ түлөөhэ горитой абана. Түрүүшүүлдэ дамжуулгын улаан тугханууд барюулагдана.

Тарган, шэгнүүр дарасатай мал гүрэндэ олоор худалдаха гэжэ колхозоймнай ехэхэн удха шанартай. Жэшээлхэдэ, үбэлдөө үхэрнүүдые hайнаар шахаад, түг бүринэнь 377 килограмм шэгнүүртэй болгожо, хамта 800 шахуу центнер үхэрэй мяха гүрэндэ худалдаhан. Тарганаймнай 80 гаран процентынь эрхим тарган гэжэ сэгнэлтэтэй абтаа. Тиигэжэ тушаагдаhан мяханай гол сэнгhээнь гадуур 20 гаран түхэриг нэмэжэ [illegible] Гадна гүрэндэ мяха [illegible] хахад жэлэй түсэбшье [illegible] дүүргэгдээ hэн.

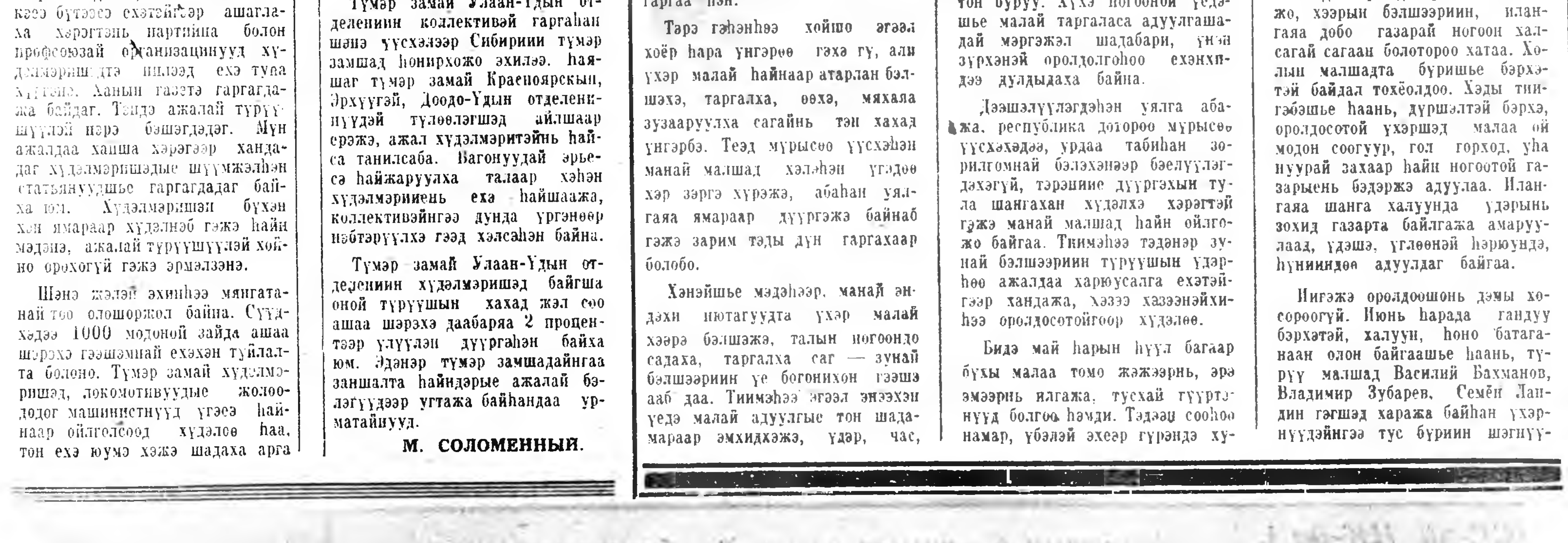
Хабар бэлшээридэ [illegible] тус тустаа 270-300 [illegible] шэгнүүртэй байhан ха[illegible] зундаа hайнаар адуулаг[illegible] хажуулагдаад, тус [illegible] 380-400 килограмм ш[illegible] болгогдожо, октябрь h[illegible] ханай комбинадта т[illegible] юм. Баhал энээнэй ашаа[illegible] дэ мяха худалдаха жэлэй[illegible] дахи кварталай түсэб, [illegible] амжалтатайгаар дүүргэ[illegible]ха.

Гүрэндэ худалдагдаха[illegible] шээн таргалуулжа байhа[illegible] гүүртэнүүдэй үхэршэд[illegible] зой правлени, партком [illegible] рал хандуулна. Тэдэнэй[illegible] хэрэгтэй юумээр ханга[illegible] эдихэ дабhан, минерал[illegible] жээл таhалданагүй. [illegible] өөhэдтэнь эдихэ хоол [illegible] шэнэ газетэ, журнал [illegible] абаашагдажа үгтэнэ. [illegible] машинаар ерэжэ, ба[illegible] байна. Мэргэжэлтэд, [illegible] лэгшэд гүүртэ бүхэндэ [illegible]жа байдаг.

Малшадай мүрысөөнэй [illegible] hара бүри согсолоо[illegible] бюллетень гаргажа, [illegible] хэндэ үгэдэгбди.

Нигээд август, сент[illegible] да малаа бүри hайнаар [illegible] бэ, шэгнүүриинь [illegible] нэмээхын тулөө [illegible] рысэжэ байна. Тиимэhээ [illegible] уялгаа тэдэнэр [illegible] байха гэжэ [illegible]

В. ЦЫДЕНДАМ[illegible]
Хяагтын аймагай «Ду[illegible] колхозой главна зоо[illegible]

КРАСНОЯРСКА ХАЗААР. Ачинскда Сибириин [illegible]мо глиноземно комбинадай барилга дүүргэгдэжэ [illegible] Мүнөө энэ комбинадые гүрэнэй комиссида тушааха[illegible] тээхи бэлэдхэл түлэг дундаа ябана. Энэ ко[illegible] Красноярска алюминиин заводто хэрэгтэй продукт[illegible] болохо юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ачинска глиноземно комбинат.
ТАСС-ай фото.

МҮНӨӨДЭР—ТҮМЭР ЗАМШАДАЙ ҮДЭР

ШЭРЭМ ШУДХАГШАД

Борис Мухлуевай цехэй үүдэ [...] ороходонь, дүтэ ойро [...] харагдабагүй. Үшөөл эр[...]тэ. Үглөөнэй наранай дулаахан [...] туяа шэрэм шудхалгын цехэй үргэн сонхоор адхаржа, оньһон түхеэрэлгэнүүдые, һүниин [...] соо хэгдэһэн хэбүүдые [...]лтүүлнэ. Борис яаралгүйхэ[...] цех соогуураа алхалан, ха[...] юумэ эзэн ёһоор, тон анха[...]тайгаар харана. «Мүнөөдэр [...]хэ ажал ехэ хаш даа. Хамаг [...]мэеэ ажалай эхилхэһээ урид [...]адахэ хэрэгтэй» гэжэ Борис до[...]роо сэдьхэн, хүдэлмэриингөө [...]бсаһа үмдэжэ оробо. Нэгэ зэр[...] 500 килограмм хайлаһан шэ[...] багтадаг шанагаяа тэрэ ша[...]даба. Зарим шэрэм шудхаг[...] энээнииe ехэтэ хэрэгсээдэг[...]гшэ. Теэд ажалай эхилэмсээ [...] хэды тухашардаг гээшэб! [...]халгын үедэ шэнгэн шэрэм [...]үүдэй хажуу тээгүүр һайлан [...]. Улаан сахариг галнууд [...]аржа, нюдэ һаргааха.

Хайлуулагдаһан шэрэм миин [...] хосорхо.

[...] тухай Борис Цыренович Мухлуев залуу хүдэлмэришэдтэ [...]үүлхэ гэжэ яһала оролдодог. [...] тэрэ ехэ анхаралтай[...] мантан томо шанагаяа шэн[...] харана. Ган забһарнуу[...] бүглэн шабана.

Борис Усачёв шэрэм хайлуулдаг пеэшэнэйнгээ хажуугаар эрьелдэнэ. Байд гээд лэ гарайнгаа саг харана. Болзор соонь шэрэм гаргаха гэжэ яһалашье оролдоно хаш даа. Хүдэлмэришэд ажалдаа еражал байна. Уданшьегүй Борис Усачёв тэмдэг үгөөд хибэ. Шэрэм шудхагша Борис Мухлуев шанагаяа кранай гохо до торгожо, шэрэм хайлуулдаг пеэшэнэй ута сорго доро табижархиба.

Эндэ тэндэ станогуудай хүдэлхэ абяан дуулдана. Шэрэм шудхагшад, хэбшэд ажалаа болзор соонь эхилбэл ха юм даа. Уданшьегүй хайлаһан шэрэм түмэр соргоор бурьялан урдажа, шанага соо адхарба. Борис нюдэнэйнгөө шэл зүүгээд шанагадаа дүтэлнэ. Талын дунда носооһон түүдэгэй дэргэдэ зогсоһондол халуу хаяна. Шэрэм шудхагша энээндэ балайшье анхаралаа табинагүй хэбэртэй. Булад нюрган дээрээ хэбүүдые ашаалһан конвейер аалиханаар урагшаа дабшана. Хэб хэдэг станогуудай нэрьеэн улам шангадана. Һаяшаг шэмээгүй байһан цех соо эршэтэ ажалай аялга хонгёогоор зэдэлнэ.

Шэрэм шудхалгын цех Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй томохон цехүүдэй нэгэниинь болодог юм. Хүсэтэ локомотивуудта хэрэгтэй олохон детальнууд эндэ шудхагдана. Эдэнэй бүтээдэг гол продукцинь хадаа локомотивуудта хэрэглэгдэдэг тормозой колодконууд мүн болоно. Тус цехэй хүдэлмэришэд һарадаа 98—100 мянган колодконуудые шудхан гаргадаг болонхой. Хүдэлмэришэд заримдаа халаан соогоо тормозой 2500—3000 колодконуудые шудхадаг байха юм.

Арадай ажахыда шухала хэрэгтэй ашаа шэрэдэг локомотивуудай аюулгүйгоор ябахын тула тормозой тон олон колодконууд хэрэгтэй болоно ха юм. Иимэ харюусалгатай ажал хэдэгээ шэрэмшэд һайн лэ ойлгодог. Тиимэһээл халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, продукциингаа 96—97 процентыень эрхим шанартайгаар техническэ хиналтын таһагта тушаадаг болонхой. Эндэ ажалай түрүүшүүл олон юм. Тэдэнэй тоодо шэрэм шудхагшад Борис Мухлуев, Василий Азаров, шэрэм хайлуулагша Борис Усачёв, мастер Маркел Мантыков гэгшэдые тооломоор.

— Түрүүшүүлэйнгээ оролдолгоор лэ һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэдэг гээшэбди. Долоо һарынгаа даабариһаа гадуур тормозой 10 мянган колодко бүтээн гаргаа һэмди, — гэжэ шэрэм шудхалгын цехэй начальник Аркадий Сергеевич Тапхаев хөөрэнэ.

Ажалдаа эрхим амжалта туйлажа, һайн шанартай продукци бүтээн гаргадаг хүдэлмэришэд мүнгэн шангаар урмашуулагдадаг. Тэдэнэй нэрэ соло олоной анхаралда табигдажа байдаг. Жэшээлхэдэ, шэрэм шудхагша Борис Мухлуев жэлэй эхинһээ хэдэн дахи мүнгэн шанда хүртөө. Энэ хүнһөө жэшээ абаха гэжэ бэшэшье олон хүдэлмэришэдэй оролдожо байдагынь ехэ һайшаалтай байна даа.

Борис дунда һургуули амжалтатайгаар дүүргээд, Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой шэрэм шудхалгын цехтэ хүдэлхөөр орөө бэлэй. Тэрэ гэһээр арбан зургаан жэл үнгэрөө. Энэ хугасаа соо Борис нилээд олон детальнуудые шудхаһан байха. Эрхим түрүү ажалайнгаа түлөө олон дахин Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан юм. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн баярай жэлдэ эрхимээр ажаллаһанайнгаа түлөө ойн баярай медаляар шагнагдаһан юм. Олон жэл соо ажаллажа олоһон дүй дүршэлөө залуу хүдэлмэришэдтэ тон дуратайгаар дамжуулдаг заншалтай. Шэрэм хайлуулагша Борис Усачёв мүн лэ баян дүршэлтэй болоһон хүн. Халаан бүриингөө даабариһаа гадуур 3—4 тонно шэрэм хайлуулжа, цехэй хүдэлмэришэдэй даабаряа дүүргэхэ хэрэгтэнь хубитаяа оруулжа байдаг. Энэ цехэй коллектив СССР-эй 50 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдтэйгээр угтаха гэһэн зорилготойгоор дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан юм. Энэ хараа түсэбүүдээ бодото дээрэнь бэелүүлжэшье байнхай. Һайн шанартай продукци ехээр бүтээжэ, түмэр замшадай эрилтые хүсэдөөр хангажа байһандаа эдэнэр урматай.

Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын хүдэлмэришэд заншалта һайндэрөө баяр баясхалантайгаар угтажа байнад.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЭДЭБХИТЭЙ БИБЛИОТЕКАРЬ

Хүдөөгэй уншагшадай дура сэдьхэлые татаһан, ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг соёлой хүдэлмэрилэгшэд республика соомнай олон.

Зэдын аймагай «Заречный» совхозой Боосын отделениин библиотекые даагша комсомол басаган Александра Плюснина тэдэнэй нэгэн болоно. Тэрэ дуратай мэргэжэлдээ ехэнхи сагаа зорюулан, хүнүүдтэ баяр асардаг. Тус библиотекэдэ тоологдодог 5800 хэһэг ном аятай зохидоор, эмхи гуримтайгаар тагууд дээрэ табигданхай. Эндэ олон шэнэ газетэ, журналнууд бии.

Библиотекарь басаган үдэртөө һургуулиин үхибүүдтэ номуудые шэлэжэ үгэнэ. Нютагай найман жэлэй һургуулиин һурагшад үхибүүдэй уран зохёолшод В. Чуковский, С. Маршак, С. Михалков болон бусадай номуудые ехэ дуратайгаар уншадаг юм. Библиотекарь эдир уншагшадаа һайн мэдэдэг. Һургуулитай нягта холбоотой болонхой.

Үдэшэлэн тээшэ библиотекэдэ совхозой хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон бусад мэргэжэлтэд сугларжа эхилнэ. Тэдэнэй дунда наһажаал уншагшадшье бии. Тус библиотекэдэ бүхыдөө 300 гаран уншагшад тоологдоно. Эндэ ерэһэн хүнүүд уншалгын зал соо һуугаад, шэнэ газетэ, журналнуудые уншажа, республика бэ орон соо боложо байһан һонинуудтай танилсана. Мүн уласхоорондын байдалаар ехэтэ һонирхоно. Александра Плюснина уншагшадтаа урин налагайгаар хандажа, тэдэнэй эрилтэнүүдые гүйсэд хангахые оролдоно.

Библиотекэдэ сугларагшад КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдтэй, түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлэй ажалай амжалтануудтай танилсана. Эндэ СССР-эй ба Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдаһан стендүүд шэмэглэгдэнхэй, «Агитаторай» булан байгуулагданхай.

Малшад болон хонишодой хүндэтэй айлшан А. Плюснина саг үргэлжэ гүүртэ, отарануудта ошожо, һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг. Тэрэ малшад, хонишодто уран зохёолой номуудые, шэнэ газетэ, журналнуудые, мүн мал ажахын түрүү хүдэлмэрилэгшэдэй дүй дүршэл тухай брошюрануудые асардаг. Мал адуулагшад Г. Попов, А. Раменский, һаалишад Г. Эрдынеева, В. Тоут болон бусад һү һаалиин гүүртэнүүдэй эгээл эдэбхитэй уншагшад юм.

Библиотекарь А. Плюснина хабарай тарилгын хүдэлмэриин үедэ хээрын станууд дээрэ механизаторнуудай агрономическа һуралсал үнгэргэһэн байна. Соёлой байшанда тэрэнэй үүсхэлээр механизаторнуудта зорюулагдажа, «Газарта дурла» гэһэн темээр аман үгын журнал үнгэргэгдөө һэн. Энэ хэмжээ ябуулгада агроном П. М. Маслов, отделениие эрхилэгшэ Д. Д. Плюснин, трактористнар А. Симоненко, И. Бурдуковский болон бусад эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна. Харин мүнөө малай тэжээл бэлэдхэлгын шухала кампаниин эхилээд байхада библиотекарь А. Плюснина үбһэшэдтэ ошожо һонирхолтой лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ байха, тэдээндэ шэнэ газетэ, журнал болон номуудые саг үргэлжэ абаашаха гэһэн түсэб хараалаанхай.

Зүгөөр Боосын отделениин библиотекэ багахан, хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хангагдаагүй гэртэ байрлана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Мүн эндэ номуудшье үсөөн абтадаг байна. Тиимэһээ Ёнхорой сельскэ Совет ба аймагай Советэй гүйсэдкомой соёлой таһаг энэ талаар али бүхы хэмжээнүүдые абаха бээ гэжэ найдагдана.

Б. БАДМАЕВ.

Зэдын аймагай
«Заречный» совхоз.

Коммунис ажалай ударник Петр Иванович Безбатченко «Теплоприбор» заводой эгээл түрүү токарьнуудай нэгэн гэжэ тоологдодог Нүхэр Безбатченко СССР-эй тогтоһоор 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсожо, юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Токарь Безбатченко ажал дээрэ.

П. ГОМБОЖАПОВАЙ фото.

«СОВЕТ ХУУЛИИН ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ»

Иимэ нэрэтэй шэнэ ном һаяхан магазинуудта ороо. Тэрэниие политическэ литература барладаг Москвадахи хэблэл гаргаба. Совет хуули ёһонуудай эрдэм шэнжэлэлгын институдай бүлэг хүдэлмэрилэгшэд энэ номые зохёоходоо бүгэдэ ниитэ политһуралсалда хабаадагшадта зорюудһан байна.

Тус ном дотор совет хуули тухай, тэрэнэй үндэһэ ёһонууд тухай тобшоор аад, ехэ ойлгосотойгоор хэлэгдэнэ. Эрхэ, ажал тухай хуулиин ёһо гуримууд дэлгэрэнгыгээр тайлбарилагдана. Колхозой байгуулалта ба тэрэнэй хуу-

НОМОЙ ТАГ

ли ёһонууд тухай материалнууд КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдтэй холбоотойгоор дэлбэлэгдэнхэй. Мүн уншагшад уголовно ба ажал хүдэлмэриин харюусалга тухай шухала зүбшэлнүүдые олохо байна. Ниитын журам сахиха, гэмтэ ябадал гаргалгатай тэмсэхэ талаар хуули яажа хэрэглэхэ, сахиха тухай олон шухала асуудалнуудта энэ ном сооһоо харюу оложо болоно.

«Совет хуулиин үндэһэ һуури» ехэ олон хэһэгээр гаргагдаа. Тэрэнэй хүн бүхэндэ туһатай байхань дамжаггүй.

Д. ЭРДЫНЕЕВ.

АРХИ—АМИ НАҺАНАЙ ДАЙСАН

[...]ЭМЖЭЭ АБАХААР [...]БОЛОО

[...]дадалга ба алкоголизмда [...] тэмсэл шангадхаха хэм[...]үүд тухай» КПСС-эй Цент[...] Комитедэй тог[...]ба энэ асуудалаар [...]Р-эй Верховно Советэй [...]иумэй Указ зүбшэн хэл[...] зорюулагдаһан хамтын [...] Улаан-Үдын аймагай [...]ный тосхондо һаяхан бо[...] Суглаанда хабаадалсаһан [...]ришэд болон алба хааг[...] парти ба правительствын [...]һан энэ хэмжээнүүдые [...]үһэн һайшаагаад, архин[...] эрид шууд тэмсэхэ, энэ [...] бултаараа хабаадаха [...]шиидхэбэри абаба.

[...]ида дуратай заримашуу[...]нэ суглаан дээрэ сугтаа [...] нүхэдынь хурсаар [...]элһэн байгаа. Саг үргэл[...]идаад, ажалай журам, [...] гурим эбдэдэг хүйхэр[...] тосхоной предприятинууд [...] зургаануудай ажалша[...]нда бии байһаар. Хэлэһэ[...]лхын тула хэдэн жэшээ [...].

[...]трат Черных — жолоо[...]эргэжэлтэй хүн. Тэрэнэй [...]гүй предприяти, эмхи [...]ние город соо олохонь [...]й. Хүдэлжэ эхилһэн га[...] удаан саг соо тогтодог[...] архида аргагүй дуратай [...] хүн. Тэрэнэй гэр бү[...]рбэн квартиратай гэртэ [...]даг юм. Үдэр бүри ар[...]аад, гэртээ ерэхэдээ, хэ[...]ргадаг, эхэнэрнүүд, үхи[...] дунда аманда орохысо [...]даг, хүршэнэртөө амар [...]үүлдэггүй байха юм. [...]рынь хэлэжэшье, ойл[...]ье ядаа.

[...] Аринин «Бурвод[...] трестын гаражда тока[...]үдэлдэг байһан. Саг үр[...] архидаад, ажалай жу[...]дэһэнэйнгээ түлөө хүдэл[...] гаргагданхай. Мүнөө [...]ай промышленностиин [...] эньһожоруулагдамал 6-[...]онноодо хүдэлнэ. Үдэр [...]архи уудаг, хэрүүл гар[...]ээрэһээнь тэрэнэй һам[...]ээ ябаха баатай болоһон [...] Жармаандаа мүнгэтэй [...] лэ сагтаа архигүй бай[...]ахаяа болишоһон хүн.

Черных, Аринин мэтын хүнүүд Заречный тосхондо тиимэшье олон бэшэ юм. Теэд ганса нэгэншье һаа, тэдэнэр ниитын гурим эбдэхэ, бусад хүнүүдтэ, илангаяа үхибүүдтэ муу жэшээ харуулна, ажалшадай амаралтада һаад ушаруулна, гэр бүлынхидтөө амар заяа үзүүлнэгүй бшуу.

Архидалгатай тэмсэл шангадхахын тула нэн түрүүн архи худалдалгые гуримшуулха шухала. Заречный тосхондо энэ талаар ехэ дутагдалтай байһаар. Тосхондо эдеэ хоолой зүйлнүүдэй нэгэ магазин бии. Тус магазинай (даагшань А. Т. Игумнова) хүдэлмэрилэгшэд ямаршье сагта, хэнэйшье ерээ һаа (һогтуу хүн гү, али үхибүүн гү —хамаагүй), хэдышье шэл архи «барюулаад» табижархидаг байха юм. Архида дуратай хүйхэрнүүдтэ магазинай газаа нэгэ һайн «байра» бии болошонхой. Архияа абаад, тэрэл магазинайнгаа харша соо орожо, эд бараанай хайрсагуудаар стол, стул, хээд, «аятай зохидоор» залгижа эхилдэг. Тэдэнэр, нэгэдэхеэр, сэбэр агаарта «сэнгэнэ», хоёрдохёор, хүнүүдтэ харагдангүй бүтүү харша соо һуунад ха юм. Эдэ бүгэдые магазиниие даагша А. Т. Игумнова хаража, мэдэжэ байбашье, ямаршье хэмжээ абадаггүй байһаниинь гайхалтай.

ГАИ-гай КПП-гэй харшын саада талада баһа нэгэ зохидхон «ресторантай» болоһон хүнүүд бии. Гэгээн сагаан үдэр тэрээгээр ябагшад шэлтэй архи жэрытэр табижархёод һуудаг хүйхэрнүүдые хаража болохо. Тэдэниие харахадаа, хүнэй досоо ондоо болошоходол гэдэг.

Тосхоной столово соёлой байшан хоёр нэгэ гэр соо байрладаг. Энэ столоводо заримдаа орохоньшье бэрхэтэй байдаг. Газаа, досоонь ариг сэбэр сахигдадаггүй, һогтуу хүнүүд ходоодоо олоороо сугларшанхай байдаг юм.

Заречный тосхондо боложо байһан эдэ мэтын «зүйлнүүдые» Гүрэльбын сельсоведэй хүтэлбэрилэгшэд, эндэхи предприяти, эмхи зургаануудай ниитын эмхинүүд мэдэжэ байбашье, зохихо хэмжээ абахаяа юундэшьеб яаранагүй. Энээниие саашадаа тэсэхын аргагүй. Яаралтай хэмжээ абаха саг тулаа.

А. НАГАСЛАЕВ.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО ХИЛЫН ГААҺАҺАА

ВАШИНГТОН

СЕНАТ ДОГОВОРЫЕ ЭСЭСЛЭН БАТАЛБА

ТАСС

Ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай СССР США хоёрой хоорондо Москвада баталагдаһан договорые США-гай сенат эсэслэн баталба. Дуугаа үгэлгэдэ хабаадалсаһан 90 сенаторнуудай 88-ниинь энэ договорые дэмжэжэ дуугаа үгөө.

Москвада болоһон хөөрэлдөөнэй үедэ һайшаагдажа, стратегическэ буу зэбсэг хизаарлаха тушаа абтаһан хэмжээнүүдэй США-да таатай һайнаар угтагдаһаниие энэ дуугаа үгэлгын дүнгүүд эли тодоор нэрэшэлэн харуулба. Буу зэбсэг яаралтайгаар бүтээлгые хизаарлаха хэрэгтэ энэ договорой туйлай ехэ удха шанартай байһые үгэ хэлэлгын үедэ сенадай гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссиин түрүүлэгшэ У. Фулбрайт онсолон тэмдэглээ.

Сенадай эсэслэн баталһанай һүүлээр энэ договор гараа табихын тулада президентдэ үгтэхэ байна.

КАИР

Совет сэрэгэй советнигүүдые Каирһаа үдэшэбэ

ТАСС

Египедтэ даабаряа дүүргэһэнтэйнь дашарамдуулан, совет сэрэгэй бүлэг советнигүүдые Эхэ орондонь үдэшэлгэ августын 3-да болобо. Республикын президентын зүгһөө АРЕ-гэй сэрэгэй министрэй орлогшо генерал Камаль Хусейн Эхэ орондоо бусахаяа байгшадта египет сэрэгэй орден, медальнуудые барюулаа.

АРЕ-гэй правительствын гуйлтаар Египедтэ ерэһэн совет сэрэгэй советнигүүдэй бүхы аппарат һайнаар хүдэлөө гэжэ сэрэгэй ахамад советник генерал-полковник В. В. Окунев үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ.

ЛОНДОН

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЭ

ТАСС

Англиин буһалгаалжа байгаа докернуудтай дэлхэйн оронуудай хүдэлмэришэд һаналаа нэгэдэн дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэ. Англи ошохо гү, али тэрэнэй портнуудһаа ерэһэн бүхы суднануудай хэрэглэмжые хойто неделиһээ хангахаяа болихоор шиидэһэн тухайгаа Норвегиин портнуудай 4 мянган хүдэлмэришэд соносхоо. Англиин суднануудай хэрэглэмжэ хангахагүй гэһэн уряатайгаар Финляндиин морягуудай профсоюз Хельсинкиин докернуудта хандаба.

Англиин буһалгаалжа байһан докернуудта дэлхэйн элдэб оронуудһаа бэшэгүүд ерэхэдээ, Великобританиин хүдэлмэришэн ангиин олон тоото отрядай эрэлхэг зоригто тэмсэлые дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэ.

Орон дотор «онсо байдал» соносхохо заналтын хэгдээшье һаань, эрилтэнүүдэйнгээ сүм дүүргэгдэтэр тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ гэжэ Англиин докернууд шиидэнхэй. Ливерпулиин 8 мянган хүдэлмэришэд олоной митинг дээрэ нэгэн дуугаар иигэжэ мэдүүлбэ. Дүүрэн илалта туйлатараа буһалгаа хэхыень оронойнгоо бүхы докернуудые уряалба. Цехэй старостануудай Лондондохи комитедэй түрүүлэгшэ В. Тернер: «Ажаллаха эрхэ туйлаха гээшэ манай уг зорилго болоно» гэжэ мэдүүлбэ.

ЛОНДОН

ТЭМСЭЛЭЭ ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛХЭЭР ЭРИД ШИИДЭНГИ

ТАСС

Консервативна правительствын соносхоһон онсо байдал августын 4-нэй хахад һүни Англида хүсэндөө оробо. «Онсо хэмжээнүүдые» хэрэглэһэнэй ашаар Хит гэгшын правительство Англиин 42 мянган докернуудай хоёрдохи долоон хоног соо хэжэ байһан ниитэ национальна забастовкые таһалдуулха һанаатай. Эдэ докернууд салин хүлһэеэ дээшэлүүлхын түлөө шангаар тэмсэнэ, ажал хэхэ найдамтай эрхэтэй болохые туйлана. Мүнөө онсо байдалай соносхогдоһоной үндэһөөр правительство хадаа солдадуудые хэрэглэхэ арга боломжотой болобо. Эдэ солдадууд портнуудта сугларшаһан 600 шахуу суднануудай ашаа буулгахын тулада эльгээгдэхэ байна.

Англида һүүлэй жэлнүүдтэ үзэгдэһэн иимэ ехээр ажалгүйдэлгын эрхэ байдалда энэ хэмжээн ямар удхатайб гэхэдэ, докернууд юрэдөө ажал оложо шадахаяа болихо юм. Мүнөө Англида миллион шахуу хүнүүд ажалгүй байдаг.

Консерваторнуудай правительствын абаһан хүдэлмэришэдтэ эсэргүү энэ шэнэ хэмжээн Англиин ажалшадай дурынь ехээр гутааба.

Засаг түрэеэ абаһан 1970 онһоо хойшо консерваторнуудай правительство хадаа Англиин хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлые дарахын тула иимэ онсо байдал дүрбэдэхеэ соносхобо.

Онсо байдал 28 үдэрэй болзортойгоор соносхогдоо. Иигэжэ докернуудай эрид шиидэнгеэр тэмсэхэ гэһэн эрмэлзэлые зобоон туляажа дараха һэдэлгэтэй ха. Зүгөөр энэ найдабаринь хэзээдэшье бүтэхэгүй. Ливерпульда портын хүдэлмэришэдэй митинг болоо. Эрилтэнүүдэймнай гүйсэд хангагдатар забастовкоёо үргэлжэлүүлэе гэжэ тэдэнэр оронойнгоо бүхы докернуудые уряалаа.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

БЕРЛИН. (ТАСС). Хойто Ирландида Англиин ябуулжа байгаа колониальна политикые Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федераци эрид буруушааба. Англиин бүхы сэрэгүүдые Ольстерһоо дары гаргаха, политическэ үзэл бодолоороо түрмэдэ, концлагерьнуудта хаагдаһан хүнүүдые сулөөлхэ, Хойто Ирландиин асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхэ эрилтэ табижа, тус федераци Великобританиин премьер-министр Хидтэ хандаһан байна.

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федераци Хойто Ирландиин улад зоной граждан эрхын түлөө хүдэлөөндэ хабаадагшадта бэшэг эльгээжэ, Ольстерой эхэнэрнүүдтэй һанал нэгэтэй байһан тухайгаа мэдүүлээ.

БУДАПЕШТ. (ТАСС). ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар Венгридэ амаржа байһан ФКП-гэй Генеральна секретариин орлогшо Дж. Маршетэй уулзажа хөөрэлдэбэ.

Хоёр партиин хоорондохи харилсаае саашань хүгжөөхэ асуудалнууд, мүн уласхоорондын гол шухала асуудалнууд хаин халуун оршон байдалда үнгэрһэн уулзалгын үедэ зүбшэн хэлсэгдээ.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ООН-ой Генеральна секретарь К. Вальдхайм Дүтын Зүүн зүгтэ байдаг өөрынгөө тусхай түлөөлэгшэ Г. Ярринггай уулзажа, хөөрэлдэһэн байна. Вальдхайн Ярринггай уулзахадаа, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые зүбшэн хэлсээ гэжэ ООН-ой Генеральна секретариин түлөөлэгшэ хэлэбэ.

ДЕЛИ

Грамота дамжуулан үгтэбэ

ТАСС

Симлада баталагдаһан хоёр талын харилсаанууд тухай Инди-Пакистанай хэлсээнэй эсэслэн баталалгын грамотые Делидэ байдаг Швейцариин посольствоор дамжуулан, Пакистанай правительствада Индиин правительство үгэбэ.

Пакистанай талын энэ документые абамсаарнь тус хэлсээн хүсэндөө орохо байна. Яахадааб гэхэдэ, Пакистанай тон иимэ грамота энээнэй урда тээ Индиин правительствада дамжуулан үгтэһэн байгаа.

НЬЮ-ЙОРК

БАЙЛДААН ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

ТАСС

Урда Вьетнамай Куангчи город дээгүүр самолёдуудай ниидэхэ абяан огто замханагүй. Америкын агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй самоледнууд Сайгоной сэрэгшэдые дэмжэхэ зуураа, августын 3-да Куангчи провинциин сүлөөлэгдэһэн районууд дээрэ мянга гаран тонно бомбо хаяа. Тэрэшэлэн США-гай долоодохи флодой онгосонууд энэ городые саг үргэлжэ буудана. Куангчиие хамгаалагшад Сайгоной сэрэгшэдэй добтолгонуудта городой захаар шанга сохилто үгэнэ. Тэдэнэр дайсанай ара талада мүн лэ сохилто хэнэ. АП агентствын корреспондентын Сайгонһоо дамжуулһанай ёһоор, Куангчи городһоо урагшаа, зүүлжээ шанга тулалдаан боложо байһаар. Сүлөөрэлгын арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй артиллери бүхэли сүүдхэ соо шахуу дайсадай шэбээлһэн газарнуудые буудана.

Хюэ городой баруун захада мүн лэ тулалдаан замханагүй. Патриодууд эндэ дайсанай бэхилэлтэнүүдтэ добтолно, тэдэниие буудана.

Сайгоной командовани Меконг мүрэнэй адагта шэнэ хүсэнүүдые нэмээн буулгаба. Энэ райондо байрлаһан хүлһэншэдэй армида патриодуудай улам шангаар добтолжо байһанда Тхиеу гэгшын засаг баригшад ехээр һанаата болонхой. Хэнэйшье мэдэһээр, Меконгын адагта Урда Вьетнамай улад зоной олонхи хубинь ажаһуудаг, харин эндэхи үрэжэлтэ газар ороноо тэжээдэг гол нютагынь юм.

Кайлай город шадар мүн лэ шанга тулалдаан болоно. Энэ город Сайгонһоо баруун-урагшаа далаад модоной газарта, 4-дэхи номерой харгы дээрэ оршодог. 4-дэхи номерой харгы хадаа Урда Вьетнамай ниислэл хотые энэ мүрэнэй адагтай холбодог гол харгы болохо. Урда Вьетнамай бусад хубинууд шэнги, энэ мүрэнэй адагта хаюулжа байһан хүлһэншэдэй сэрэгшэдые США-гай авиаци ехээр дэмжэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

Дайсанда эсэргүү шанга сохилто

ТАСС

Урда Вьетнамдахи үшөө нэгэ американ авиабаза ракетээр һамна буудагдаа гэжэ ЮПИ агентствын корреспондент Сайгонһоо дамжуулба. Августын 3-да Данангдахи сэрэгэй аэродромые патриодууд буудаа. Тиихэдээ американ сэрэгэй олохон алба хаагшадые хүлһөөнь буулгаһан, шархатуулһан байна. Гурбан вертолёт һандаагдаа, албан зургаанай гэрнүүд, ниидэлгэ-буулгын талмай һандаргагдаа. Баазада дүтэхэн эшээлһэн дахуул арминин постдо, Данангда хороһон сайгон сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдтэ патриодууд хэдэн дахин добтолжо, тэдэниие ехэ гээлтэ хоролтодо оруулһан байна.

Дананг хотоһоо урдуур 45 километрэй газарта шанга байлдаанууд болоно. Кюэшон хото шадарай нугада шэбээлһэн дайсанай бэхилэлгэнүүдтэ сүлөөлэлгын хүсэнүүд добтолно.

Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд Хюэ хото шадар байдаг дайсанай баазые артилерээр буудаа

Куангчиин түлөө шанга байлдаан боложо үргэлжэлһөөр. Энэ хото шадар, мүн районно түб — Хайлангһаа урдуур эшээлһэн сайгон сэрэгүүдэй частьнуудта Урда Вьетнамай патриодууд добтолжо, тэдэниие ехэ гээлтэ хоролтодо оруулаа.

Советскэ Союз Афганистанда ганданги газараа элдүүрилхэдэнь ехэ туһа хүргэнэ. Совет ба афган мэргэжэлтэдэй хамтын оролдолгоор оронной олохон районууд сэсэглэн ногооржо, оливково ба цитрусово ургамалнуудаар хушагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сардадахи магистральна канал.

ТАСС-ай фотохронико.

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

ШЭНЭ КИНО

Республикын кинопрокат август һарын эхээр шэнэ кинофильмнүүдые хүдөө нютагуудай, мүн хотын кинотеатр, соёлой байшан, клубуудта харуулхаар эльгээбэ.

Шэнэ кинофильмнүүдэй дунда арад зоной һонирхон харамаар, удха һайнтай фильмүүд олон. Тэдэнэй нэгэн — **«Разрешите взлет»** гэһэн уран һайханай фильм болоно. Фильм дотор агаарай гражданска флодой летчигүүдэй ажабайдал, ажал тухай һонирхолтойгоор харуулагдана.

Эхэ оронойнгоо бага авиацида ерэжэ, «табалахи океантай» танилсаһан гүлмэр залуу хүбүүд ажабайдалай арюун замай нюусануудые шудалжа, саашадаа мантан томо самолетуудые жолоодожо һурана, нүгөөдэ заримашуулынь летчик-истребитель, космонавтнууд боложо гарана. Тус фильм режиссернууд Анатолий Бехотко, Наталья Трощенко гэгшэд ехэхэн үүсхэл оролдолго, өөһэдынгөө шадабари мэргэжэл гаргажа, түрүүшынгээ ехэ хүдэлмэри олонэй анхаралда табиба ха юм. РСФСР-эй арадай артист Анатолий Папанов летчик Сахно гэгшын гол ролине шадамар бэрхээр гүйсэдхэһэн байна.

Нүгөөдэнь — «Беларусьфильмын» киностудида зохёогдожо гараһан **«Мировой парень»** гэһэн кинофильм түбэһэн юумэнһээ айха, сухарихые мэдэхэгүй, зүрхэтэй спортсменүүд тухай хэлэгдэнэ. Виктор Логинов Зүүн зүгэй Нуобарн орондо Минскэ автозаводой түлөөлэгшэ боложо ерэнэ. Нютагай фирмын хүтэлбэрилэгшэд гансашье Советскэ Союзда бэшэ, мүн США, Англи, Франци, Итали, ГДР-эй түлөөлэгшэдтэ машина худалдажа абахаар ерэһэн эдэнэртэ өөрынгөө һанамжа дурадхана. Тиихэдэнь машинын шанар туршахын зорилгоор тэдэнэй хоорондо тусхай мүрысөө үнгэргэхэ болобо. Зүгөөр Совет ороной спортсмен Отар гэгшын үбшэлхэдэ Виктор машинануудай урилдаанда хабаадалсаха болоно.

СССР-эй «Ленфильм», Венгриин «Мафильмын» киностудинуудай сугтаа зохёожо гаргаһан **«Ференц Лист»** гэһэн фильм хүгжэмдэ дуратайшуулай анхарал татана. Тус фильм дэлхэйн хүгжэмдэ өөрынгөө нэрэ солые суурхуулһан Лист гэгшын ажабайдалда зорюулагданхай. Агуу ехэ композиторай ролиие Венгриин артист Имре Шинкович гүйсэдхэнэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай дүүрэһэнэй түрүүшын үдэрнүүдтэ Германиин ажалшадта ажабайдалаа шэнэ гуримаар түбхинүүлхэдэнь совет сэрэгшэдэй яажа туһалһан тухай **«Последний форт»** гэһэн кинофильм дотор хэлэгдэнэ.

Латвиин уран зохёолшо Эгон Ливс гэгшын бэшэһэн романууд, рассказуудай дунда **«Тростниковый лес»** гэһэн роман далай дээрэ ажаллагшадта зорюулагдана. Загаһашанай гол ролиие Райнис гэгшын нэрэмжэтэ уран һайханай театрай актер Улдис Пуцитис наадаһан байна.

«Узбекфильм» киностудида буулгагдаһан **«Драма любви»** гэһэн кинофильм дотор фронтһоо бусажа ерэһэн сэрэгшын хуби заяан тухай хэлэгдэнэ.

Август һарада научно-популярна, мүн хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулагдаһан документальна фильмүүд олон.

БАЯН УРГАСА ХУРЯАГДАНА

Анна Тихоновна Бадмажаповагай хүтэлбэрилдэг овощ ургуулагшадай бригада жэл бүри баян ургаса хуряажа, ажахынгаа баялигые арьбадхалсажа байдаг. Мүнөө эдэнэрэй бригада юһэн теплицэ соо таригдаһан ургамалай хойноһоо харууһа хэжэ, ургасаяа хуряажа ябана.

Харганаа нютагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой теплицэнүүд сооһоо абтаһан үгэрсэ, ногоон мангир, помидор эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Үдэ хотымнай дэлгүүр дээрэ элбэгээр асарагдажа, наймаалагдадаг болоһониинь һайшаалтай. Хабарһаа хойшо эдэнэр зургаан тоннһоо үлүү үгэрсэ хуряажа, наймаанда гарга[һан] байха юм.

Ажахын овощ ургуулагша[д] дундаһаа ургасын хойноһоо һ[айн] харууһа эмхидхэжэ шададаг [...] шэлтэй хүдэлмэришэд Б-Х. [...] Балданова, комсомол басаг[ад] Дулма Ешиева, Д. Д. Жамса[ранова] болон бусад тус тустаа 1[...] аад центнер үгэрсэ хуряаһан ба[й]на.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Д. Жа[м]саранова, Д. Ешиева гэгшэд [ба]ян ургасаяа хуряажа байнад.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

Улаан-Үдын аймаг.

АВГУСТ— ЗУНАЙ ҺҮҮЛ ҺАРА

Хэнэйшье мэдэһээр, үнгэрһэн июль һарада республика доторнай дулаан үдэрнүүд болоһон, хэм соогоо хура бороо ороһоншье байгаа. Жэшээнь, Түнхэнэй, Ахын, Захааминай аймагуудта 30—60, бусад аймагуудта 20—30 миллиметр хүрэтэр шиг нойтон ороһон байха юм. Тиин сабшалан, таряалангай ургаса хараа байса һайжарһан байна.

Республикын урда аймагуудта шэнииснэ хоолостой боложо, һүн эдеэтэй болоһон. Ургасын үндэрынь 40—60, Прибайкалида 60—80, Хурамхаанай, Загарайн, Хориин аймагуудта 25—35 сантиметр болобо. Мүн сбёсосой ургаса һайн. Тэрэнэй үндэрынь 30—60 сантиметр тухайтай болобо. Бороотой, дулаан үдэрнүүдэй үзэгдэхэтэй зэргэ илангаяа кукуруза, хар таабха һайнаар ургажа захалһан байна.

Тэрэшэлэн июлиин һүүлшын арбаад хоногой туршада хура бороо бага байжа, республикын ажахынуудай үбһэ хуряалгада һайн нүлөө үзүүлээ.

Республикымнай гол горхонуудай уһан хэм соогоо байгаа.

Һаял дулаан боложо, ургаса гаража эхилбэ гэһээ, зунай һүүлшын — август һара гаража ерэбэл даа.

Август һарада зунай һүүлшын аадар, бороо ородог гээшэ. Тиихэдэ үдэрэй утань багa багаханаар богони боложо, үдэрэй халуун бууража эхилдэг зантай. Мүн һүниндөө һэрюун болодог, зарим нютагуудта хюруушье унаад абадаг ушар бии.

Байгша оной август һарада үдэрэй дулаан хэм сооханоол байха зэргэтэй. Һарын туршада дунда зэргээр 13—15 градус дулаан байхаар багсаагдана. Һарын түрүүшын арбан хоногто, мүн августын 9—12 болотор һүниндоо 12—17, үдэртөө 23—28 градус хүрэтэр дулаан байха зэргэтэй. Саашадаа бага зэргээр һэрюун боложо, үдэртөө 13—14, 19—20, һүниндөө 1—6 градус дулаан байха. Зарим нютагуудта хюруу унахаар багсаагдана. Һарын бусад үдэрнүүдтэ һүнидөө 5—10, үдэртөө 17—22 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

Һарын туршада сэлмэгшье, бороотойшье үдэрнүүд байха, бүхыдэнь абахада, 60—100 миллиметр хүрэтэр хура бороо орохо зэргэтэй. Ороһон энэ шииг нойтон хэм соогоо байха гэхэ гү, али зарим нютагуудта бага зэргэ дээшээ байха жэшээтэй. Августын 5—8, 11—18-най, мүн һарын һүүл багаар хура бороо орохоор багсаагдана. Бусад үдэрнүүдтэнь үүлэ багатай, шиг нойтогүй үдэрнүүд үзэгдэхэ ушартай.

Мүн һарын һүүлшын үдэрнүүдтэ хуһан, улянгир болон бусад модо һөөгүүд шарлажа, «Алтан намарай» тэмдэг үзүүлхэ зэргэтэй. Энэ һарада алирһан мойһон эдеэгээ хүсэжэ, һамар, һархяаг түүгшэд ой тайгаар олошорхо.

Августын хорёодоор Байгал далай дээрэ омолиин түрьһөө хаяхаһаа урид агнуури эхилдэг. Мүн энэ һарада гүрөөһэнэй ороон эхилжэ, ой тайгаар һүрэгөөрөө бэлшэжэ захалдаг. Тиихэдэ дулаан ороной зарим шубууд холын аян замда түхеэржэ, нуур сөөрэмүүд соо олоороо суглардаг, баабгай эшээндээ орохоһоо урид алирһа, һамар элбэгтэй газараар байрладаг гээшэ. Эдэ бүгэдэ манай үргэн Буряад орондо «алтан намарай» ойртоһые мэдүүлдэг бэзэ.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

ФУТБОЛ
ТЭРЭЛ ҺУУРИДА

СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг футболистнуудай дунда уулзалгын гурбадахи хахадай нааданууд Сибирь болон Алас-Дурна Зүгэй стадионууд дээрэ үнгэргэгдэжэ эхилбэ. Нааданай дүн хаража үзэхэдэ мүрысөөнэй таблицада түрүүшын хоёр һуури эзэлээд ябаһан Благовещенскын «Амур», Урда-Сахалинай «Сахалин» команданууд эрхимлэһэн лэ зандаа. Эдэнэр Хабаровскын СКА, Владивостогой «Луч» командануудта айлшалхадаа, талмайн эзэдтэй тэнсэжэ гараад, тус тустаа 30-30 очкотой боложо, түрүүлһээр түрүүлбэ.

Удаадахи һууринуудые эзэлээд ябаһан гурбан команданууд «Старт», «Автомобилист», Шэтын футболистнууд тус тустаа аб адлихан — 23 очкотой болонхой, түрүү һуурида гарахын түлөө ана мана тулалдажа ябана. Ангарскын футболистнууд **июлиин 30-да Эрхүүгэй «Аэрофлот» командые 2:1 тоотойгоор** шүүхэдээ, урагшаа дабшаһан байгаа. Тиихэдэ Красноярскын «Автомобилист» Шэтын футболистнуудые 1:0 тоотойгоор шүүжэ, тэдэнине зогсообо. Шэтын футболистнууд манай «Сэлэнгэ» командые 2:1 тоотойгоор шүүхэлээ, урагшаа дабшаа һааб даа. Мүн Братскын «Сибиряк», «Аэрофлот» командатай өөрынгөө стадион дээрэ августын 2-то наадахадаа, 1:0 тоотойгоор шүүһэн байна.

Мүнөөдэр манай «Сэлэнгэ» команда өөрынгөө стадион дээрэ нааданай гурбадахи хахадай **хоёрдохи уулзалга** үнгэргэхэнь. Айлшаар Эрхүүгэй «Аэрофлот» **команда** ерэнхэй.

Танай анхаралда августын 6-най байдалаар али командын ямар ябаһан тухай мэдээсэл доро толилогдобо.

Команданууд	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бүмбэгэ	Очконууд
1. «Амур» Благовещенск	21	12	6	3	27—11+16	30
2. «Сахалин» Ю-Сахал.	21	12	6	3	27—14+9	30
3. «Старт» Ангарск	21	10	3	8	25—19+6	23
4. «Автомобиль» Красн.	21	10	3	8	25—19+6	23
5. СКА Шэтэ	22	7	9	6	26—22+4	23
6. «Сибиряк» Братск	21	7	7	7	18—17+1	21
7. «Вулкан» П-Камч.	21	5	8	8	13—22—9	18
8. СКА Хабаровск	22	6	5	11	27—26—1	18
9. «Аэрофлот» Эрхүү	22	5	7	10	13—23—10	17
10. «Луч» Владивосток	21	4	9	8	14—25—11	17
11. «Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	21	4	7	10	13—25—12	15

ШОНО—МАЛАЙ ДАЙСАН

РСФСР-эй Министрнүүдэй Совэдэй дэргэдэхи агнууриин болон заповедникүүдэй главна управлени 1971 ондо шоно олоор хюдахын түлөө конкурс соносхоһон юм. Мүнөө энэ мүрысөөнэй дүн гаргагдаба. РСФСР-эй область, хизаар, республикануудта 1971 ондо дүн хамта 49.39 арьяатан хюдагдаа гэхэ гү, али гүрэнэй түсэб 102,9 процент дүүргэгдэбэ. Яхадай, Буряадай АССР-нүүд болон Оренбургска область мүрысөөндэ эрхимлэжэ, шангай гурбан һуури эзэлһэн. Хүндэлэлэй грамотануудта хүртэһэн байна. Манай республикын ангуушад 304 шоно алаһан 154-ые хабхаанаар бариһан байха юм. Улаан-Үдын ангуушан П. Н. Никифоров хабхаан табижа, гурбан үлэгшэн шоно барижа, 300 түхэриг мүнгэн шан абаа. П. И. Стряпунин (Зэдын аймаг) хоро хаяжа, 6 эмэ шоно алаа. Я. В. Иванов (Баунтын аймаг) шонын 3 гүлгэ нүхэн сооһоо барижа гаргаа.

Республикын агнуури-олзоборилгын ажахынуудай болон коопзверопромхозуудай 100 ангуушад үнгэрэгшэ жэлдэ шонын агнуурида хабаадалсаһан. Зарим аймагуудта олохон арьяатан хюдагдаһан байна. Жэшээлхэдэ, Баунтын аймагта — 100, Зэдэдэ — 58, Захааминда — 45, Хяагтын аймагта 35 шоно баригдаа.

1972 оной түрүүшын хахадта республика доторнай 174 арьяатан алагдаад байна. Ахын аймагай ангуушан Б. Ц Наханцаков 4 эрэ, 1 эмэ шоно буудажа алаа. А. М Корнаков (Хориин аймаг) 4 шоно хорложо хюдаһан байна. Ц. Б. Тучинов (Зэдын аймаг) нүхэн сооһоо арьяатанай 8 гүлгэ баряа.

М. ГЫЛЫКОВ.
охотовед.

„АЙЛШАЛЖАЛ БАЙГААРАЙГТЫ"

Инмэ үгэнүүд Нарһатын соёлой байшан соо татагдаһан улаан бүд дээрэ аржытар бэшээтэй байба. Аймагай колхоз, совхозуудай түлөөлэгшэд, түб тосхоной алба хаагшад хүндэтэ айлшадые угтахая эндэ суглараа.

Удангүй мотоциклнуудай хүнхинэхэ абяан дуулдажа, ЛВРЗ-гэй 15 хүдэлмэришэд хүрэжэ ерэбэ. Тэдэнэр 300 гаран километрэй замые мотоциклаар гаталжа ерэһэн байна.

Хүдэлмэришэн, таряашанай таһаршагүй хани барисаанай һүлдэ тэмдэг болгон улаан тугхануудые заводой болон аймагай ажахынуудай түлөөлэгшэд андалдан абалсаба.

Эндэ ерэһэн ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэдэй түлөөлэгшэд аймагай колхоз, совхозуудаар ябажа, үбһэшэдтэ туһаламжа үзүүл[...] жэлэй туршада [...] дойнгоо хэр хүг[...] тухай Яруунын т[...] шадта хөөрэжэ [...] байна.

Энэ аяншал[...] СССР-эй болон Б[уряа]дай АССР-эй 50 [...] лэй, ЛВРЗ-гэй 40 [...] лэй ойдо зорюул[...]на.

В. ЕРОХИН.

МАЛДА ДОБТОЛҺОН БААБГА[Й]

һүүлэй хэдэн хоногой туршада баабгай бии боложо, Хүрбын совхозой, үмсын айлнуудай малда добтолдог болоһон байгаа. Тэрэ хэдэн газараар ябажа байгаад, ангуушадта баригдангүй малда ородог байба. Зүгөөр нютагай ангуушад үргөөл хэжэ, тэрэниие ой тайгаар мүшхэбэшье, олодоггүй байба.

Һаяын үдэрнүүдтэ совхозой нэгэдэхи отделениин Адхата гэжэ газарта, залуу малай гүүртын малда добтолго хэбэ ха. Нэгэндээ нэтэрһэн баабгай нэгэ доро юһэн мал алаад, заримыень хадагалжа ябатараа ангуушанай гарта ороо.

Нютагай дүршэлтэй ангуушан Г. Л. Серпионов хэдэн хоног хойноһоонь ябаһанай удаа шэнэ мяханда обтоһон баабгайе байра дээрэнь нэгэ һомоор унага[а]һан байна.

Хориин агнууриин олзо[борил]гын ажахын ангуушан [Г. Л.] Серпионов 25 жэлэй түр[шада] агнуури хэжэ ябана. Ти[иг]ээд тэрэ жэл бүри түсэбөө [...] һоонь урид дүүргэдэг [...]. Энэ хадаа мэргэн ангуу[шанай] унагааһан 120-хи баабгайнь.

Л. БАРАДИН.

КОЛХОЗОЙ АМАРАЛТЫН БАЙШАНДА

Баян голһоо холо бэшэхэнэ Онёо голой хабсагайлиг эрьеын үзэсхэлэн һайхан газарта Баргажанай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой амаралтын байшан оршодог. Тэндэ нютаг зоной хэр угһаа хойшо ябуултадаг домто аршаан булаг харьялан байдаг.

Хэдэхэн жэлэй саана баригдаһан амаралтын гэр соо ороод үзэе. Шифернээр хушаатай шулуун байшан бултанай анхарал татана. Досоонь ариг сэбэр. Сагаан бүдөөр хушаатай оронуүд жэрылдэнэ. Хоёр-гурбан гү, али бүришье олон хүнэй байрлаха таһалганууд. Сүлөөтэй сагтаа биллиард, шатар, домино наадаха газар зохидоор түхеэрэгдэнхэй.

Мүнөө үедэ нэгэ доро 40 гаран хүн амарна. Теэд дуратайшуул олон. Тиимэһээ хүнүүд эндэ колхозой правлениин ба парткомой заседаниин шиидхэбэреэр эльгээгдэдэг юм. Гол түлэб хонишод, мал адуулагшад, һаалишад, — ажалай түрүүшүүл эндэ ерэнэ. Зунай үедэ гурбан сезон соо амардаг юм байна.

Эндэ амарагшадай дунда колхозой түрүү һаалишад, хонишод, пенсионернүүдшье бии. Тэдэнэй заримантайнь танилсая.

Колхозой үүлтэртэ фермын түрүү һаалишан, коммунистка Цындыма Гундуновна Дашиева. Тэрэ 22-дохи жэлээ һаалишанаар ажаллана. «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор, ленинскэ ойн баярай медаляар шагнагдаһан, ВДНХ-да хабаадагша; үнгэрэгшэ жэлдэ һаамхай үнеэн бүриһөө 3.000 литр һү һаагаа. Байгша оной хахад жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэнхэй. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулан, һү гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэб нэгэ һара урид дүүргэхэб гэһэн социалис уялга абаад, һаалишан Ц. Г. Дашиева амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Колхозой гаражые даагша Л. Ж. Жалсараев, пенсионерка Бубеева Д. Ц., хони үсхэбэрилдэг гурбадахи фермын хонишон Б. Г. Нурбаев болон бусад эрхим ажалаараа суурхуулдаг зоной эндэ амаржа байһаниинь гайхалгүй. Эрхимээр амарһан хүн эршэмтэйгээр, зорилготойгоор ажалладаг.

С. ОЧИРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Колхозой эрхим һаалишан Ц. Г. Дашиева (нэгэдэхи зураг), бүлэг амарагшад газетын шэнэ һониитон танилсана. (хоёрдохи зураг).

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

БОЛБОСОН ТҮХЭЛТЭЙ

Хяагтын аймагай Ехэ Нугын совхозой түб тосхон жэл ерэхэ бүри гоё һайхан, болбосон түхэлтэй болоно. Хүнүүдэй ажаһууха ууҗам һаруул байшангууд, соёлой гуламтанууд олоор бодхоогдоно.

Байгша оной эхинһээ хойшо айлнуудай байха 18 шэнэ байшан баригдажа дүүрэе. 90 гаран үхибүүдэй амарха хүүгэдэй комбинат энэ жэлдэ ашатлалгада үгтэһөн байна. Мүнөө совхозой гэрэй эзэн эхэнэрнүүд ниитын хүдэлмэридэ һаадгүйгөөр ябаха аргатай болоо.

Соёлой шэнэ байшангай барилга мүнөө үедэ түлэг дундаа ябажа байнхай. Ехэ Нуга тосхондо ажаһуугшад соёлойнгоо шэнэ байшанда 1973 оние угтаха байна.

Манай корр.

ХҮНДЭТЭЙГӨӨР ҮДЭШЭБЭ

Владимир Сергеевич Клочихин 60 наһанайнгаа 42 жэлые эдир багашуулые хүмүүжүүлгэдэ зорюулаа. Тэрэ энэ үе соогоо Зэлтэрын найман жэлэй һургуулида багшаар хүдэлһэн байна. Владимир Сергеевич ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байһан. Советскэ Союзай маршал К. К. Рокоссовскиин нэрэмжэтэ музей нютагайнгаа һургуулиин дэргэдэ байгуулха үүсхэл гаргаа бэлэй. Иигэжэ холуур суурхаһан музей мүндэлэн бии болоо һэн.

КПСС-эй райкомой болон ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд Зэлтэрын һургуулида олоороо сугларжа, үнинэй багшые амаралтада хүндэтэйгөөр үдэшэбэ. Партиин райкомой болон аймагай газетын редакциин Хүнд[элэлэй] грамотануудаар [...] толгойтой багш[ые шагна]гдаа рюулагдаа

— Би пенсидэ [гар]ашье һаа, түрэл [һур]гуулитайгаа хол[...] таһалхагүйб. Нют[а]гаа музейе ба[...] хэрэгтэ эдэбхит[эй]гээр хабаадалсажа б[айхаб] —гэжэ В. С. Кл[очихин] нүхэдтөө мэдүүл[бэ].

Д. ДУГАР[ОВ].

Зэдэ.

ПРАВДА · БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Мүнөөдэр — түмэр замшадай үдэр»—гэһэн мэдээсэл. «Малшадай бэеын элүүрые хамгаалха»—түрүү бэшэг. Буряадай АССР-эй Верховно Совэдэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Индустриальна Буряадай замай залууршан»—тусхай хуудаһан.

Гурбадахи хуудаһанда: «Ойн баярай жэлдэ манай гаргаһан номууд» — Д. Дугаровай статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: нютаг нютагай һонинууд.

ЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:

13.00 — дамжуулгын программа. 13.05 — орон доторхи һонин. 13.10 — «Хүгжэмтэ киоск» гэһэн дамжуулга. 13.35 — үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүд. 14.20—«Мүнөөдэр—түмэр замшадай үдэр» гэһэн дамжуулга. 14.35 — концерт. 15.15 — «Танай бэшэгүүдтэ харюу» гэһэн дамжуулга. 15.30 — киногой ая[н]гада дуратайшуулай клуб.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ[НА]

16.30 — «Опасный [...]» гэһэн киножурнал.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА

16.40 — уласхоор[ондын] программа. 17.10 — «Ч[рез]вычайное поручение» гэһэн [уран] һайханай фильм. 19.00 «Время» гэһэн һүүлэй [...]ной программа. 19.30 — [кон]церт.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ[НА]

20.30 — «Девушка на т[...]плине» гэһэн уран һай[ханай] фильм.

«ОРБИТА» ХАРУУЛ[НА]

22.00 — телевизор хар[...]дай асуудалнуудта «Пра[вда]» газетын политическэ [...]лэгшэ Ю. А. Жуков харюу[...]. 22.30 — теле-зүжэг. 24.00 «Время» гэһэн һүүлэй һо[нин] программа. 00.30 — [...]турна уншалга. 01.00 — [...]болоор уласхоорондын [...] ёһоной наадан. Эндэ Ш[...] СССР-эй суглуулагдамал [ко]мандануудай наадан хар[уул]даха.

ХОЁРДОХИ ПРОГРА[ММА]

22.10 — концерт. 22.30 «После свадьбы» гэһэн [уран] һайханай фильм.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ[ЕВ]

ШЭНЭҺЭНЭЙ ДАБИРХАЙ— ҮНЭТЭ ЗҮЙЛ

Заха холын Захааминай ой тайга ан гүрөөлөөр, алим жэмэсээр, эм домдо ородог элдэб сэсэг, ногоогоор угаа баян гэжэ үнинэй суутай. Тиимэһээ Захааминай агнуури-олзоборилгын ажахы байгуулагдаһан сагһаа хойшо түсэбтэ даабариияа хододоо үлүүлэн дүүргэдэг. Энэшье жэлдэ тус ажахы хахад жэлэйнгээ түсэб 105,3 процентдэ хүргөө. Тиихэдэ энэ жэлдэ 15 мянган түхэриг олзо гүрэндэ оруулха түсэбөө 16.200 түхэригтэ хүргөөд байна.

Ажахын коллектив энэ жэлдэ шэнэһэнэй дабирхай ехээр суглуулна. Захааминай ой тайга сооһоо суглуулһан шэнэһэнэй дабирхай, худалдаа наймаанай хэлсээнэй ёһоор, Азиин оронуудта мүнөө эльгээгдэжэ эхилээ. Һаяхан тус ажахын коллективэй суглуулһан 2 тонно шэнэһэнэй дабирхай Япон эльгээгдэбэ. Шэнэһэнэй дабирхай шанар һайнтай сабуунда ородог шухала зүйл болоно. Мүнөө хэдэн тонно шэнэһэнэй дабирхай суглуулагдаад байна.

А. БУТИН.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-[...], приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря—68-[...], отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства—64-[...], 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности [и] строительства—61-35, советского строительства в быта—69-[...], культуры в школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, [ин]формации—34-05, общественная приёмная—56-62, машин[описное] бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.